

## UWAGI DO DZIAŁÓW

### Warunki naturalne i ochrona środowiska

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencje gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 27 lipca 2021 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity Dz. U. poz. 1390, z późn. zm.), wcześniej – Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 393, z późn. zm.).

Zmiana w powierzchni jest związana z dostosowaniem granic jednostek terytorialnych do linii podstawowej morza terytorialnego, wynikającym z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 2017 r. w sprawie szczegółowego przebiegu linii podstawowej, zewnętrznej granicy morza terytorialnego oraz zewnętrznej granicy strefy przyległej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 183). Zmiany w tym zakresie zostały dokonane w 2022 r. i w głównej mierze polegały na włączeniu Zatoki Puckiej oraz części Zatoki Gdańskiej do morskich wód wewnętrznych, podziale tych wód i przypisaniu ich w EGIB do jednostek podziału terytorialnego z nimi sąsiadujących (jak dotychczas miało to już miejsce w przypadku morskich wód wewnętrznych Zalewu Szczecińskiego i Zalewu Wiślanego). W rezultacie, w granicach województwa pomorskiego, w największym stopniu zmianami objęte zostały powiaty: pucki (+28732 ha) i nowodworski (+24003 ha) oraz miasta na prawach powiatu: Gdańsk (+41713 ha), Gdynia (+25631 ha) i Sopot (+1040 ha).

2. **Zużycie wody** obejmuje ilość wody zużytej na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, pochodzącej z ujęć własnych bądź z sieci wodociągowej lub zakupionej od innych jednostek.

3. Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

4. Informacje o **emisji i redukcji zanieczyszczeń powietrza** z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza oraz o stanie **wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń** dotyczą jednostek ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 1986 r. w sprawie opłat za gospodarzenie korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40, z późn. zm.).

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeladunku, z hał produkcyjnych itp.).

5. **Ochrona przyrody** polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 916, z późn. zm.).

6. **Opady** oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbawia się, zamierza się pozbyć lub do pozbycia się których jest obowiązany. Dane o odpadach od 2013 r. są opracowywane w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699, z późn. zm.).

Prezentowane rodzaje odpadów są zgodne z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 stycznia 2020 r. (Dz. U. poz. 10).

## NOTES TO CHAPTERS

### Environment and environmental protection

1. Information regarding the **geodesic status and directions of voivodship land use** is classified according to ownership and register groups of land included in the land register introduced as a result of the Regulation of the Minister of Development, Labour and Technology of 27 July 2021 in regard to the registration of land and buildings (consolidated text Journal of Laws item 1390, as amended), formerly – of the Minister of Regional Development and Construction of 29 March 2001 (consolidated text Journal of Laws 2019 item 393, as amended).

The change in the area is due to the adjustment of the boundaries of territorial units to the baseline of the territorial sea, stipulated in the regulation of the Council of Ministers of 13 January 2017 on the baselines, external boundary of the territorial sea and the contiguous zone of the Republic of Poland (Journal of Laws 2017, item 183). The changes were introduced in 2022 and mainly consisted in including the Bay of Puck and part of the Gulf of Gdańsk into internal marine waters, dividing these waters and assigning them in the EGIB to the adjacent territorial division units (as has been the case for internal marine waters of the Szczecin Lagoon and the Vistula Lagoon). As a result, the greatest changes affected the following powiats of Pomorskie Voivodship: Pucki (+28,732 ha) and Nowodworski (+24,003 ha) and the cities with powiat status: Gdańsk (+41,713 ha), Gdynia (+25,631 ha) and Sopot (+ 1,040 ha).

2. **Water consumption** consists of the amount of water used for the needs of the national economy and population, coming from either own intakes or a water supply network or purchased from other entities.

3. **Wastewater requiring treatment** is understood as water discharged by means of sewers or open ditch systems directly into waters, into the ground or sewerage network of production establishments (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

4. Information regarding **emission and reduction of air pollutants** from plants of significant nuisance to air quality as well as **the systems reducing such pollutants and the effects of their utilisation** concerns units established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the Regulation of the Council of Ministers of 13 January 1986 on payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws No. 7, item 40, as amended).

Data regarding emission of particulate and gaseous pollutants include organised emission (from technological and heating facilities) and unorganised emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading, from production halls etc.).

5. **Nature protection** consists in maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements of nature.

Establishment of the forms of nature protection is regulated by the Act of 16 April 2004 on the Nature Conservation (consolidated text Journal of Laws 2022 item 916, as amended).

6. **Waste** means any substance or object which the holder discards, intends to do so or is required to discard. Data on waste since 2013 have been compiled on the basis of the Waste Act of 14 December 2012 (Journal of Laws 2022 item 699, as amended).

The presented types of waste are consistent with the waste catalogue introduced by the regulation of the Minister of Climate and Environment of 2 January 2020 (Journal of Laws item 10).

7. Dane o **odpadach komunalnych** dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych (z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji), a także odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

8. Dane o **nakładach na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej** oraz ich **efektach rzeczowych** prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 marca 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska oraz Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

## Samorząd terytorialny

1. Z dniem 1 stycznia 1999 r. na mocy ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, (Dz. U. Nr 96 poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 5 lat, licząc od dnia wyborów.

3. Dane o zatrudnieniu i wynagrodzeniach w **administracji publicznej** dotyczą administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiów odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

Do **administracji państwowej** zalicza się:

- 1) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
  - a) instytucje naczelne i centralne (np. kancelarie: Sejm, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
  - b) terenowe organy administracji rządowej niezespołonej (np. izby administracji skarbowej, urzędy skarbowe i celno-skarbowe, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);
- 2) terenowe organy administracji rządowej zespolonej – urzędy wojewódzkie oraz jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutycznej, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);
- 3) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

7. Data on **municipal waste** concern waste generated by households (excluding end-of-life vehicles) as well as waste not containing hazardous components generated by other producers of waste which is similar in its composition and nature to the waste produced in households.

8. Data on **outlays on fixed assets used for environmental protection and water management and their tangible effects** have been presented in accordance with the Polish Statistical Classification concerning Activity and Equipment related to Environmental Protection, introduced by the Regulation of the Council of Ministers of 2 March 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of the ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as with the European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.

## Local government

1. On 1 January 1999, a new fundamental three-tier territorial division of the country into gminas, powiats and voivodships was introduced under the Act of 24 July 1998 on the Introduction of the Basic Three-tier Territorial Division of the State (Journal of Laws No. 96, item 603).

Gmina is the basic unit of the country's territorial division. Auxiliary entities in gminas are i.a. village administrator's offices whose organisation and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. A term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 5 years, starting from the day of election.

3. Data on employment and remuneration in **public administration** concern the state administration, local government administration and local government appeal councils and cover entities included, in accordance with PKD 2007, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

**State administration** comprises:

- 1) supreme and central administration bodies including the personnel employed in their foreign entities:
  - a) supreme and central institutions (e.g. chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
  - b) territorial bodies of non-combined government administration (e.g. revenue administration, tax and tax control offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010, auxiliary units of budgetary units);
- 2) territorial bodies of combined government administration: voivodship and auxiliary service entities (e.g. inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices);
- 3) some state agencies (e.g. Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development and since 2009, Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.

Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:

- 1) gminy i miasta na prawach powiatu:
    - a) urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
    - b) urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
  - 2) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
  - 3) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urządzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).
4. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

## Wymiar sprawiedliwości

1. Dane o przestępstwach stwierdzonych podano według klasyfikacji Kodeksu karnego (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, z późn. zm.) i Kodeksu karnego skarbowego (ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy, tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 859, z późn. zm.) lub innych ustaw szczególnych.

Artykuły kodeksu karnego dotyczące rodzajów przestępstw wymienionych w tabelicy 1 (14):

- przeciwko życiu i zdrowiu – art. 148–162,
- przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180,
- przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196,
- przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – art. 197–205,
- przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211,
- przeciwko czci i nietykalności cielesnej – art. 212–217,
- przeciwko mieniu – art. 278–295,
- przeciwko wiarygodności dokumentów – kradzież lub przywłaszczenie dokumentu tożsamości – art. 275 § 1.

**2. Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego, jest to **przestępstwo wykryte**.

U w a g a. Dane o przestępstwach stwierdzonych od 2014 r. nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego. W związku z tym **dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie**.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw pobrano z Krajowego Systemu Informacyjnego Policji.

**3. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw** jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

**4. Wpływ spraw do sądów** oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

**Local government administration** comprises:

- 1) gminas and cities with powiat status:
    - a) gmina offices and auxiliary service units (e.g. municipal service entities and since 2009, public road boards),
    - b) offices of cities with powiat status and auxiliary service units (e.g. geodetic and cartographic documentation centres and since 2009, public road boards);
  - 2) powiaty, i.e. powiat starost offices and auxiliary service units (e.g. labour offices, public road boards);
  - 3) voivodships, i.e. marshals' offices and voivodship government organisational entities (e.g. labour offices, drainage and water facility boards and since 2009, public road boards).
4. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in foreign entities.

## Justice

1. Data concerning ascertained crimes have been adjudicated in accordance with the classification of the Criminal Code (Act of 6 June 1997 The Law of Criminal Code, consolidated text Journal of Laws 2022 item 1138, as amended) and the Penal Fiscal Code (Act of 10 September 1999 The Law of Penal Fiscal Code, consolidated text Journal of Laws 2022 item 859, as amended) or other specific laws.

Articles of the Criminal Code on the types of crimes listed in the table 1 (14):

- against life and health – Art. 148–162,
- against public safety and safety in transport – Art. 163–180,
- against freedom, freedom of conscience and religion – Art. 189–196,
- against sexual freedom and morals – Art. 197–205,
- against the family and guardianship – Art. 206–211,
- against good name and personal integrity – Art. 212–217,
- against property – Art. 278–295,
- against the reliability of documents – theft or appropriation of identification – Art. 275 § 1.

**2. Ascertained crime** is an event which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. Crime – in accordance with the Criminal Code of 1997 – is a felony or misdemeanour prosecuted upon in public or private accusation in connection with the Penal Fiscal Code – is a fiscal offence.

A crime ascertained in completed preparatory proceeding, in which at least one suspect was found is a **detected crime**.

*N o t e.* Data on crimes ascertained since 2014 have not included punishable acts committed by juveniles. In accordance with the existing methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court. Thus **data are not fully comparable with the data for previous years**.

Information regarding ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes has been prepared on the basis of The Police National Information System.

**3. Rate of detectability of delinquents** is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to failure to identify the perpetrators.

**4. Incoming cases** are the number of cases that were filed in common courts for consideration in court proceedings.

Appeal, regional and district courts function within the framework of the organisational structure of common courts.

**5. Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone** w danym roku obejmują również sprawy niezakończony w latach poprzednich.

**6.** Do dnia 31 sierpnia 2022 r. tryb postępowania wobec **nieletnich** przed sądem wynikał z ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. poz. 969, z późn.zm.). Od 2014 r. sąd prowadził postępowanie i orzekał w sprawach, w których zachodziło podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

Z dniem 1 września 2022 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich (Dz. U. poz. 1700). Ustawa reguluje:

- postępowanie w sprawach o demoralizację wobec osób, które ukończyły 10 lat i nie są pełnoletnie, oraz w sprawach o czyny karalne wobec osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat,
- wykonywanie środków wychowawczych, środka leczniczego lub środka poprawczego – wobec osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat.

Zgodnie z ustawą wobec nieletniego mogą być stosowane środki wychowawcze, środek leczniczy, środek poprawczy.

## Ludność

1. Tablice działu opracowano na podstawie:

- a) wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 20 maja 2002 r., 31 marca 2011 r. oraz 31 marca 2021 r.,
- b) szacunków stanu i struktury ludności na terenie gminy opracowanych **metodą bilansową**. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego,
- c) rejestrów Kancelarii Prezesa Rady Ministrów – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz pobyt czasowy,
- d) sprawozdawczości gmin – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt czasowy,
- e) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach,
- f) sprawozdawczości sądów – o prawomocnie orzeczonych rozwodach i separacjach.

**2.** Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku **poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

**3. Mediana wieku** (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

**4.** Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano:

- małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem,
- separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo,
- rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo,
- urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka,
- zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

**5. The resolved cases and completed proceedings** in a given year also include the unresolved cases from previous years.

**6.** Until 31 August 2022, court proceedings in **juvenile cases** were based on the Act of 26 October 1982 on Proceedings In Juvenile Cases (uniform text Journal of Laws 2018, item 969, as amended). Since 2014, the court has conducted proceedings and adjudicated in cases of suspected demoralisation or commitment of an offence by a minor.

On 1 September 2022, the Act of 9 June 2022 on the Support and Social Rehabilitation of Juveniles (Journal of Laws, item 1700) entered into force. The Act regulates:

- proceedings in cases of demoralisation towards persons who are over 10 years of age and are not adults and in cases of criminal acts against persons who committed such an act after the age of 13 but before the age of 17,
- implementation of educational measures, therapeutic measure or correctional measure – to-wards persons against whom these measures were imposed, but no longer than until such persons are 21 years old.

Under the law, educational measures, therapeutic measure and correctional measure may be applied to a minor.

## Population

1. The tables in the chapter were compiled on the basis of:

- a) the results of the National Population and Housing Census as of 20 May 2002, 31 March 2011 and 31 March 2021,
- b) the estimates of the size and structure of the population in gmina prepared using the **balance method**. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census,
- c) the registers of the Chancellery of the Prime Minister – on internal and international migration of population for permanent and temporary residence,
- d) documentation of gminas regarding internal and international migration of population for temporary stay,
- e) documentation of the Civil Registry Offices – regarding registered marriages, births and deaths,
- f) documentation of courts – regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.

**2. Working age population** refers to males aged 18–64, and females aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age** population is defined as the **pre-working age** population, i.e. up to the age of 17 and the **post-working age** population, i.e. 65 and more for males and 60 and more for females.

**3. Median age** of the population is a parameter setting the age limit which half of population has already exceeded and half has not reached yet.

**4.** Data regarding the **vital statistics in the territorial breakdown** were compiled as follows:

- marriages – according to the husband's place of residence before the marriage,
- separations – according to the plaintiff's place of residence,
- divorces – according to the plaintiff's place of residence,
- births – according to the mother's place of residence,
- deaths – according to the place of residence of the deceased person.

### 5. Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu częściowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstotliwością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmiennie współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

**6. Przyrost naturalny ludności** stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

**7. Prognoza ludności do 2060 r.** opracowana została w 2023 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 grudnia 2022 r. (w podziale administracyjnym w dniu 1 stycznia 2014 r.). Prognoza ludności zawiera analizę i założenia dotyczące przewidywanych trendów zmian w przebiegu procesów demograficznych – dzietności, umieralności oraz ruchów migracyjnych (wewnętrznych i zagranicznych), jak również wyniki prognozy ludności do 2060 r., będące rezultatem przyjętych wariantów założeń.

**8. Dane o migracjach wewnętrznych ludności** opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

**9. Dane o migracjach zagranicznych** opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

**10. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności** w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 czerwca.

## Rynek pracy

1. W tym wydaniu Rocznika dane o aktywności ekonomicznej ludności zaprezentowano na podstawie dwóch źródeł, różniących się między sobą zakresem podmiotowym i okresem odniesienia. W obu przypadkach podstawowe kryterium podziału na aktywnych (pracujących i bezrobotnych) oraz biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

2. Dane na podstawie **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)** obejmują osoby w wieku 15-89 lat i odnoszą się do ludności przebywającej lub zamierzającej przebywać na terenie kraju co najmniej 12 miesięcy, zamieszkałej w prywatnych gospodarstwach domowych; badanie nie obejmuje osób bezdomnych oraz nieobecnych w gospodarstwie domowym 12 miesięcy i więcej. Badanie prowadzone jest metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną ludności bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Wyniki BAEL zostały uogólnione w oparciu o bilanse ludności i opracowane na podstawie NSP 2011. W związku z wdrożeniem w badaniu zmian metodologicznych, dane BAEL od 1 kwartału 2021 r. nie mogą być porównywane z poprzednimi okresami (z wyjątkiem danych przeliczonych). Dane na podstawie BAEL od 1 kwartału 2010 r. do 4 kwartału 2020 r. zostały przeliczone z uwzględnieniem definicji obowiązujących w BAEL od 2021 r.

### 5. Reproduction rates:

- **total fertility rate** refers to the number of children who would be born on average by a woman during her whole reproductive period (15–49 years), assuming that in particular phases of this period she would give births with the intensity observed in a given year, i.e. the age-specific fertility rates for this period are treated as constant,
- **gross reproduction rate** refers to the number of daughters born on average by a woman, assuming that a woman of reproductive age would give birth with the intensity characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

**6. Natural increase of the population** means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

**Infant** is a child under the age of one year.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organisation (WHO).

**7. Population projection until 2060** was developed in 2023 on the basis of the population size and structure as of 31 December 2022 (according to administrative division as of 1 January 2014). Population projection contains an analysis and assumptions regarding the expected development of demographic processes – fertility, mortality and migration movements (internal and international), as well as the results of the population projection until 2060, which are the result of adopted assumptions variants.

**8. Data regarding internal migration of the population** were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

**9. Data regarding international migration** were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as regarding the removal from registration of people leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

**10. Rates concerning vital statistics and migration of the population** according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the population size as of 30 June.

## Labour market

1. This edition of the Yearbook presents the data on economic activity of the population on the basis of two sources, differing according to the subject and the reference period. In both cases, the main criterion for dividing the population into economically active (employed and unemployed) and inactive is work, i.e. performing, holding or looking for work.

2. Data based on the **Labour Force Survey (LFS)** concern persons aged 15-89 years, staying or intending to stay in Poland for at least 12 months, who are members of private households in the dwellings selected on a random basis. Homeless persons and those absent from households for 12 months and longer are excluded from the survey. The survey is conducted using the continuous observation method, i.e. economic activity of the population is observed for each week during the whole quarter. The LFS results have been generalised on the basis of population balances compiled using the results of the Population and Housing Census 2011. Due to the implementation of methodological changes in the survey, the LFS data from the first quarter of 2021 cannot be compared with the previous periods (with the exception of recalculated data). Data based on the LFS from the first to the fourth quarter of 2020 have been recalculated taking into account the definitions applied in the LFS since 2021.

**3. Do aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

1) do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15-89 lat, które w okresie badanego tygodnia:

a) wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,

b) miały pracę, ale jej nie wykonywały:

- z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą,
- z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych),
- z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:

- okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi (według powyższej definicji),
- aktywnie poszukiwały pracy, tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany), aby znaleźć pracę,
- były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ już ją znalazły i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

**4. Ludność bierna zawodowo**, tzn. pozostająca poza siłą roboczą, są to wszystkie osoby w wieku 15-89 lat, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

**5. Współczynnik aktywności zawodowej** obliczono jako procentowy udział aktywnych zawodowo danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii (wyróżnianej m.in. ze względu na wiek, poziom wykształcenia).

**Wskaźnik zatrudnienia** obliczono jako udział pracujących w ogólnej liczbie ludności.

**Stopę bezrobocia** obliczono jako udział bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo.

Inna jest natomiast kategoria i grupa wieku ludności uwzględniana przy wyliczaniu ww. wskaźników na podstawie NSP 2021 i BAEL.

Ponadto przy wyliczaniu wskaźników, w mianowniku nie uwzględniono osób o nieustalanej aktywności ekonomicznej.

**3. Economically active persons** include employed and unemployed persons:

1) **employed persons** are all persons aged 15-89 who during the reference week:

a) performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, i.e. were employed in a public company/institution or by a private employer, worked on their own (or leased) agricultural farm, or conducted their own economic activity outside agriculture, assisted (without pay) in work on a family agricultural farm or in conducting family economic activity outside agriculture,

b) had work but did not perform it:

- due to sickness, holidays, parenthood – related leave (maternity leave, childcare leave, paternity leave or parental leave), organisation of working time (system of work or time off in lieu), work-related training,
- due to a seasonal nature of work, if they continue to regularly perform tasks and duties for the job or business off-season (excluding fulfilment of legal or administrative obligations),
- for other reasons if the break in employment did not exceed 3 months.

2) **unemployed persons** are persons aged 15–74 who simultaneously fulfilled three conditions:

- were not employed during the reference week (according to the above-mentioned definition),
- were actively looking for work, i.e. took specific actions aimed at finding a job in the four-week period ending with the reference week,
- were available to take up work within the two weeks following the reference week.

Persons who were not seeking work because they had already found a job and were waiting to start it within not more than 3 months are also included in the category of the unemployed.

**4. Economically inactive persons**, i.e. outside the labour force, are all persons aged 15-89 years who were not classified as employed or unemployed.

**5. Activity rate** was calculated as the share of economically active population in the total population.

**Employment rate** was calculated as the share of employed people in the total population.

**Unemployment rate** was calculated as the share of unemployed persons in the economically active population.

When computing the above-mentioned indicators on the basis of the National Population and Housing Census 2021 and LFS, a different category and age groups of the population were applied.

Moreover, when computing the indicators, persons whose economic activity was unknown were not included in the denominator.

6. Dane zawarte w tabl. 3(40)-4(41) oraz na wykresach 4(34)-5(35) opracowano na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie). Natomiast dane zawarte w tabl. 2(39) do 2021 r. opracowano na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie), a od 2022 r. na podstawie administracyjnych źródeł danych.

7. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących prace przynoszącą im zarobek lub dochód. Dane zawarte w tabl. 2(39) od 2022 r. dotyczą również jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

8. Dane dotyczące **pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie** prezentowane w tabl. 2(39) wyznaczono na podstawie: w 2015 r. i 2019 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010, w 2020 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Od 2022 r. dane prezentowane są na podstawie administracyjnych źródeł danych. Natomiast dane dotyczące przeciętnego zatrudnienia w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie prezentowane w tabl. 3(40) wyznaczano na podstawie: w 2015 r. i 2019 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010, w 2020 r. i 2022 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Według PSR 2020 badanie pracujących w rolnictwie indywidualnym odbywa się na innej zbiorowości gospodarstw indywidualnych niż w PSR 2010, tj. do gospodarstw rolnych nie są zaliczane jednostki o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych i jednocześnie niespełniające odpowiednich progów dla prowadzenia działalności rolniczej.

9. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu** dotyczą pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

10. Informacje o ruchu zatrudnionych obejmują pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo). Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmieniać pracę w ciągu roku.

**Współczynnik przyjęć (zwolnień)** obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o liczbę osób powracających do pracy z urlopów wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o liczbę osób, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 grudnia z roku poprzedzającego rok badany.

Dane o **absolwentach podejmujących pierwszą pracę** dotyczą pełnozatrudnionych.

11. Źródłem informacji o **wolnych miejscach pracy** jest badanie popytu na pracę (sprawozdanie Z-05). **Wolne miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone,
- pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy,
- w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

**Nowo utworzone miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

12. Dane o **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 czerwca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.) określone są jako bezrobotne.

Z dniem 12 marca 2022 r. (z mocą obowiązującą od 24 lutego 2022 r.) weszła w życie ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, która umożliwiła rejestrację w powiatowych urzędach pracy obywatelom Ukrainy w wieku 18 lat i więcej, jako osoby bezrobotne lub poszukujące pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 583, z późn. zm.).

6. Data in tables 3(40)-4(41) and in charts 4(34)-5(35) were compiled on the basis of reporting and estimates (ie.g. for of private farms in agriculture). Data in tables 2(39) until 2021 were compiled on the basis of reporting and estimates (including private farms in agriculture), while since 2022 – on the basis of administrative data sources.

7. Data regarding **employment** concern persons performing work providing earnings or income. Data in table 2(39) since 2022 concern budgetary entities conducting activity in the scope of national defence and public safety.

8. Data concerning **employment in private farms in agriculture**, presented in the table 2(39) were estimated based on: in 2015 and 2019 – Agricultural Census 2010, in 2020 – on the basis of Agricultural Census 2020. Since 2022, data have been presented based on administrative data sources. However, data on average employment in private farms in agriculture presented in the table 3(40) were estimated on the basis of: in 2015 and 2019 – Agricultural Census 2010, in 2020 and 2022 – Agricultural Census 2020. According to Agricultural Census 2020, the survey on employment in private agricultural holdings covers a different group of private farms than in Agricultural Census 2010, i.e. excluding the units with an area of less than 1 ha of agricultural land which do not meet the appropriate thresholds for conducting agricultural activity.

9. Data on **average employment** concern full-time employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time employees converted into full-time equivalents.

10. Information regarding the labour turnover concerns full-time paid employees (including seasonal and temporary employees). These data concern the **number of hires and the number of terminations**, but not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons, as one person may change work several times during a year.

**Hire (termination) rate** is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care (parental) leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves) during a survey year to the number of full-time paid employees as of 31 December from the year preceding the survey year.

Data regarding **school graduates taking up first job** concern full-time paid employees.

11. The labour demand survey (the Z-05 report) is the source of **information on job vacancies**. **Vacancies** are jobs unoccupied due to a labour turnover or newly created jobs that simultaneously meet the following three conditions:

- the jobs were actually vacant on the reporting day,
- the employer made attempts to find people willing to take up the job,
- in the case of finding adequate candidates, the employer would be ready to hire them immediately.

**Newly created jobs** are the jobs created as a result of organisational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in newly established units.

12. Data regarding **registered unemployed persons** include persons who, in accordance with the Act of 20 April 2004 on Employment Promotion and Labour Market Institutions, in force since 1 June 2004 (consolidated text Journal of Laws 2022, item 690, as amended), are classified as unemployed.

The Act on Assistance to Ukrainian Citizens in Connection with an Armed Conflict in the Territory of Ukraine, which entered into force on 12 March 2022 (retroactive to 24 February 2022), allows the Ukrainian citizens aged 18 and over to register with Powiat Labour Offices as unemployed persons or jobseekers (Journal of Laws 2022, item 583, as amended).

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonyującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest to osoba niepełnosprawna – zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły oraz uczącą się w branżowej szkole II stopnia i szkole policealnej, prowadzącej kształcenie w formie stacjonarnej lub zaocznej) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów zapisanymi w ustawie.

**13. Stopę bezrobocia rejestrowanego** obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych: do 2019 r. – na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010; a od 2020 r. – na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie.

**14. Informacje o wypadkach przy pracy** obejmują wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze „Statystycznej karty wypadku”.

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przyznano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

**Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.**

**15. Dane według sekcji i działów PKD 2007 opracowano metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności.**

**16. Za wypadek przy pracy** uważa się nagle zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia,
- w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

**Na równi z wypadkiem przy pracy**, w zakresie uprawnień do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- w czasie podróży służbowej,
- podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony,
- przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

**Unemployed person** is understood as a person who is at least 18 years old and has not reached the retirement age, is not employed or performing any other kind of paid work, who is capable of work and available for full-time employment (or in the case he/she is a disabled person – capable and ready to take work comprising no less than half of the working time), not attending a school with the exception of schools for adults (or taking extramural examination within the scope of this school programme, attending a stage II sectoral vocational school and post-secondary school educating on a full-time or part-time basis) or higher education institutions in part-time programme, looking for employment or other kind of paid work and registered in the powiat labour office appropriate for his/her permanent or temporary residence, seeking employment or any other paid work, with additional provisions concerning the sources of income as stipulated by the law.

**13. Registered unemployment rate** is calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e. excluding employees of budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety.

The unemployment rate is given including persons employed on private farms in agriculture (as a part of the economically active civilian population) estimated: until 2019 – on the basis of the results of the Agricultural Census 2010, and since 2020 – on the basis of the results of the Agricultural Census 2020. Data and not strictly comparable to those for previous years.

**14. Information on accidents at work** includes accidents at work, as well as accidents considered equivalent to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information on accidents at work in budgetary units conducting activity within the scope of the national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data on accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from the “Statistical accident report”.

Accidents at work on private farms in agriculture were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to the accidents in respect of which one-off compensations were granted in a given year.

**Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as one accident at work.**

**15. Data according to PKD 2007 sections and divisions were compiled using the local kind-of-activity unit method.**

**16. Accident at work** is understood as a sudden incident caused by external reason, leading to injury or death, which occurred in connection with work:

- during or in connection with performance of ordinary activities or the superiors' instructions by the employee and activities on behalf of the employers, even without instructions,
- when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

**Every accident is considered equivalent to an accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance against accidents at work and occupational diseases, if the employee had such an accident:

- during a business trip,
- during training within the scope of the national self-defence,
- when performing tasks ordered by trade union organisations operating at the employer's.



**17. Za ciężki wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwałe poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

**18. Za śmiertelny wypadek przy pracy** uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

**19. Informacje o zatrudnionych w warunkach zagrożenia** opracowano na podstawie rocznego sprawozdania o warunkach pracy realizowanego metodą reprezentacyjną, przy czym:

- 1) dane obejmują zatrudnionych w jednostkach lokalnych o liczbie pracujących wynoszącej 10 osób i więcej, zaliczanych do wybranych sekcji PKD (bardziej szczegółowe informacje dostępne w publikacji „Warunki pracy w 2022 r.”);
- 2) dane dotyczą zatrudnionych w warunkach zagrożenia: związanego ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, pyły, hałas, wibracje (drżania mechaniczne), gorący lub zimny mikroklimat itp.), związanego z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
- 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych w zakładach objętych badaniem przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 grudnia z roku badanego.

## Wynagrodzenia. Świadczenia społeczne

### Wynagrodzenia

**1. Wynagrodzenia** obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

Składnikami wynagrodzeń są: wynagrodzenia osobowe, wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej, wynagrodzenia bezosobowe, wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne, honoraria.

**2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne)** przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

**3. Dane o wynagrodzeniach** podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz od 1999 r. ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika.

**17. Serious accident at work** is an accident which results in serious bodily harm, i.e. loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problems, which disrupts primary bodily functions or results in an incurable and life-threatening disease, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation, or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

**18. Fatal accident at work** is an accident which leads to the death of a victim at the site of the accident or within 6 months of the accident.

**19. Information regarding persons exposed to risk factors at work** is compiled on the basis of annual report on working conditions conducted using the sample method, wherein:

- 1) data concern persons employed in local units employing 10 persons and more, included in the selected PKD sections (more detailed information available in the publication "Working conditions in 2022");
- 2) data concern employed persons exposed to factors arising from the work environment (chemicals, dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimates, etc.), strenuous work (awkward postures, excessive physical exertion, etc.) as well as mechanical factors associated with particularly dangerous machinery;
- 3) the number of persons employed on the basis of an employment contract as of 31 December of the surveyed year was used to calculate the ratio per 1,000 paid employees in units covered by the survey.

## Wages and salaries. Social benefits

### Wages and salaries

**1. Wages and salaries** include monetary payments as well as the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed.

Wages and salaries are comprised of: personal wages and salaries, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere units, impersonal wages and salaries, agency and commission-based compensations, fees.

**2. The average monthly (nominal) wages and salaries** per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in cooperatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere units,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with an employment contract, e.g. to journalists, film producers, radio and television programme producers.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees converted into full-time equivalents.

**3. Data on wages and salaries** are given **in gross terms**, i.e. including personal income tax advances and, since 1999, contributions to compulsory social security (retirement, other pension and sickness) paid by the insured employee.

4. Dane w tabl. 2(47) i na wykresie 1(44)-2(45) opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2022 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

## Świadczenia społeczne

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz w okresie od 1 stycznia 2009 r. do 30 czerwca 2014 r. – w przypadku emerytur – ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (OFE).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z obu systemów.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) żołnierze zawodowi;
- 8) funkcjonariusze bezpieczeństwa publicznego, tj.: Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu (do 28 czerwca 2002 r. Urzędu Ochrony Państwa), Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa (do 31 stycznia 2018 r. Biura Ochrony Rządu), Państwowej Straży Pożarnej;
- 9) funkcjonariusze służby więziennej;
- 10) rolnicy indywidualni;
- 11) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatanci oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

3. **Świadczenia emerytalne i rentowe**, w tym renty wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

4. **Świadczenia emerytalne i rentowe** nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

5. **Świadczenia emerytalne i rentowe** obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

6. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

7. Dane o przeciętnych świadczeniach emerytalno-rentowych prezentowane są w **ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

4. Data in table 2(47) and charts 1(44)-2(45) were compiled on the basis of a sample survey of the structure of wages and salaries by occupations for October 2022. Data concern paid employees who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organisations, trade unions and others. Wages and salaries were calculated using the sum of: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12 of: annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere units and fees).

## Social benefits

1. Information on **retirement and other pension benefits** (excluding farmers) concerns benefits paid under the non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution from the Social Insurance Fund, the state budget (within the scope of targeted grant and also, since 2007, from a separate allocation of the state budget expenditure), as well as, from 1 January 2009 to 30 June 2014 – in the case of retirement pensions – from the funds collected in the open pension funds (OFE).

Information regarding **retirement and other pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the Pension Fund and the state budget (within the scope of the targeted grant and, since 2007, from a separate allocation of the state budget expenditure), as well as from the funds paid under the non-agricultural social security system, in the case when the farmers are entitled to receive benefits from both systems simultaneously.

2. The following persons (including members of their families) are entitled to receive retirement and other pensions, among others:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (including self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;
- 7) professional soldiers;
- 8) public safety functionaries, i.e.: the Police, the Internal Security Agency and Foreign Intelligence Agency (until 28 June 2002 the Office of State Protection), the Central Anti-Corruption Bureau, the Polish Border Guard, the State Protection Service (until 31 January 2018, the Government Protection Bureau), the State Fire Service;
- 9) penitentiary staff functionaries;
- 10) farmers;
- 11) war and military invalids, combatants and, since 1991, repressed persons.

3. **Retirement and other pension benefits**, including pensions paid due to accidents at work and job-related illnesses comprise:

- 1) retirement pensions;
- 2) disability pensions;
- 3) survivor's pensions.

4. **Retirement and other pension benefits** do not provide for the payments of retirement and other pension paid under international agreements.

5. **Retirement and other pension benefits** include the amount of benefits due (current and compensatory), taking into account, since 2007, the deductions on the labour income, etc.

6. Data regarding the **average monthly retirement and other pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

7. Data concerning average retirement and other pension benefits are presented in **gross terms**, i.e., including personal income tax advances.

8. Świadczenie wychowawcze z programu „Rodzina 500+” od 1 kwietnia 2016 r. przysługuje osobom uprawnionym na mocy ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2022 r. poz. 1577). Od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18 roku życia, bez względu na dochód osiągany przez rodzinę; również od tej daty nie są gromadzone informacje o liczbie rodzin pobierających to świadczenie. Od 1 czerwca 2022 r. świadczenie wychowawcze otrzymują dzieci w pieczy zastępczej (do 31 maja 2022 r. były to dodatki w kwocie równej/odpowiadającej wysokości świadczenia wychowawczego). Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

## Gospodarstwa domowe. Mieszkania

### Gospodarstwa domowe według spisów powszechnych

Dane prezentowane w tablicach 1(51) i 2(52) opracowano na podstawie wyników Narodowych Spisów Powszechnych Ludności i Mieszkań 2002, 2011 oraz 2021.

W NSP 2021 przyjęto koncepcję mieszkaniową gospodarstwa domowego, według której wszystkie osoby mieszkające w jednym mieszkaniu są uważane za członków tego samego gospodarstwa domowego. Koncepcja ta jest odmienna od zastosowanej w NSP 2002 i NSP 2011, gdzie prezentowano dane według koncepcji ekonomicznej gospodarstwa domowego. Ze względu na liczbę osób w gospodarstwie domowym oraz ich stosunek pokrewieństwa wyróżnia się następujące typy gospodarstw domowych:

- rodzinne (jednorodzinne, dwurodzinne, trzyrodzinne i większe),
- nierodzinne (jednoosobowe, wieloosobowe).

Jednocześnie w tablicy 1(51) zaprezentowano również dane na podstawie NSP 2002 i NSP 2011, które dla zachowania porównywalności, zostały przeliczone zgodnie z definicją mieszkaniową gospodarstwa domowego, w związku z tym różnią się one od publikowanych we wcześniejszych edycjach Rocznika.

### Budżety gospodarstw domowych

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia oraz wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania jest reprezentacyjne **badanie budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Od 2004 r. gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujących w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujących się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych. W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, dane od 2021 r. uzyskane z badania budżetów gospodarstw domowych zostały przeważone strukturą gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania, pochodzącą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021. Z tego względu dane za 2021 r. różnią się od wcześniej publikowanych, przeważonych w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011. Dane od 2021 r. nie są w pełni porównywalne z danymi za lata wcześniejsze.

2. Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące poszczególne społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów i rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura lub renta).

8. Since 1 April 2016, the child-raising benefit from the "Family 500+" programme has been granted to persons entitled under the Act of 11 February 2016 on State Aid in Raising Children (Journal of Laws 2022, item 1577). Since 1 July 2019, the child-raising benefit has been granted to every child up to 18 years of age, regardless of family income; also since that date, the information on the number of families receiving the benefit has not been collected. Since 1 June 2022, foster care children have received child-raising benefit (until 31 May 2022, they were granted supplements in the amount equal to child-raising benefit). The benefit is financed from the state budget.

## Households. Dwellings

### Households according to censuses

Data presented in tables 1(51) and 2(52) were compiled on the basis of the results of the Population and Housing Censuses 2002, 2011 and 2021.

The data were prepared according to the new, **household-dwelling concept**, in which all persons living in one dwelling are considered members of the same household. This concept differs from the one used in the National Census 2011 (where data were presented according to the economic concept of the household). In terms of the number of persons in the household and their relationship, the following types of households are distinguished:

- family (one-family, two-family, three-family and more) households,
- non-family (one person, multipersonal) households.

Simultaneously, table 1(51) also presents data based on the National Census 2011, which, for comparability, was converted in accordance with the dwelling concept of a household, and therefore differs from those published in previous editions of the Yearbook.

### Households budgets

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e. the level and structure of available income, expenditures, consumption, equipment of households with durable goods as well as risk of poverty, is a representative **household budget survey**. The survey covers all households, with the exception of persons living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. Since 2004, the survey has covered the households of foreign citizens residing in Poland permanently or for a long time and speaking Polish language.

The survey results are based on declarations made by persons participating in the household budget survey. In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, data since 2021 obtained from the household budget survey have been weighted with the structure of households by number of persons and class of locality coming from the Population and Housing Census 2021. Therefore, data for 2021 differ from those previously published, weighted on the basis of the National Population and Housing Census 2011. Data for years 2021 and 2022 are not fully comparable with the ones for preceding years.

2. The survey covered all households within randomly selected dwellings representing individual socio-economic groups of the population, i.e. households of: employees, farmers, self-employed persons, retirees and pensioners as well as households maintained from non-earned sources (other than retirement or other pension).

**3. Dochód rozporządzalny** obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych – z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

**Dochód do dyspozycji** jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

**4. Wydatki** obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki. Pozostałe wydatki obejmują m.in.: kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne. Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie z przyjętą w badaniu budżetów gospodarstw domowych od 2013 r. nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), włączając wydatki na ubezpieczenia na życie w pozycji „pozostałe wydatki na towary i usługi” oraz wydatki na usługi internetowe w pozycji „łącność”.

W latach 2020-2021 wpływ na badanie cen miała pandemia COVID-19. Występowały wyższe niż przeciętnie braki danych w zakresie cen gromadzonych przez ankietatorów, wynikające zarówno z obostrzeń w funkcjonowaniu sieci detalicznej, jak i ograniczonego dostępu ankietatorów do punktów sprzedaży w terenie. Część danych była szacowana. Metody szacunków były zgodne z zaleceniami opracowanymi przez Eurostat w porozumieniu z krajowymi urzędami statystycznymi. W 2022 r. na kształtowanie się cen mogły częściowo wpływać okresowe działania rządu w ramach tzw. Tarcz Antyinflacyjnych oraz Tarczy Solidarnościowej.

## Mieszkania. Infrastruktura komunalna

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotele pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

2. **Bilanse zasobów mieszkaniowych** sporządza się dla okresów międzyspisywanych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (dla lat 2010-2019 przyjęto jako bazę wyjściową wyniki spisu 2011, a od 2020 r. – wyniki spisu 2021), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych. Dane o zasobach mieszkaniowych opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych według stanu w dniu 31 grudnia.

3. Dane o **mieszkaniach**, na których **budowę wydano pozwolenia** lub **dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym**, mieszkaniach których **budowę rozpoczęto**, a także o **mieszkaniach i powierzchni użytkowej mieszkań oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieszkalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę) oraz przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

**3. Available income** includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e. consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge) excluding personal income tax advances (on income from hired labour, from social benefits – from social security benefits and other social benefits), excluding contributions to obligatory social security (retirement, other pensions and sickness) paid by the insured employee as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

**Disposable income** is understood as available income less other expenditures. Disposable income is earmarked for purchasing consumer goods and services and for savings. increase.

**4. Expenditures** include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures. Other expenditures include, i.a. the amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; private alimony; some taxes, e.g. on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses. Expenditures on consumer goods and services were aggregated in accordance with the nomenclature adopted in household budget survey since 2013 on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), including expenditures on life insurance in item "miscellaneous goods and services" and expenditures on Internet services under item "communication".

In 2020-2021, the COVID-19 pandemic had a significant impact on the method the price survey was carried out. More data on prices gathered by price collectors were missing than on average, which was due to both the restrictions in the functioning of the retail network and limited access of price collectors to outlets in the field. Some of the data were estimated. The imputation methods were in line with the recommendations developed by Eurostat in consultation with the national statistical offices. In 2022, the price indices may have been partly influenced by the temporary activities introduced by the government under the so-called Anti-inflation and Solidarity Shields.

## Dwellings. Municipal infrastructure

1. Information on **dwelling stocks and dwellings completed** concerns dwellings, rooms and the useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (workers' hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

2. **Balances of dwelling stocks** are estimated for the periods between censuses on the basis of results from the last census (the results of the 2011 census have been taken as the starting point for the years 2010-2019, while since 2020 – the results of the 2021 census), assuming inhabited and uninhabited dwellings as the basis since 2002, taking into account the increases and decreases in dwelling stocks. Data regarding dwelling stocks have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks as of 31 December.

3. Data on **dwellings** for which **permits have been granted** or which **have been registered with a construction project**, **dwellings started** as well as on **dwellings completed** and the **useful floor area of dwellings completed** concern dwellings: in new residential buildings, in non-residential buildings, dwellings created as a result of enlarging buildings (the enlarged part) and adapting non-residential spaces.

4. W związku ze **zmianą metodologiczną**, od 2018 r. dane o efektach budownictwa „indywidualnego” realizowanego z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem w celu osiągnięcia zysku zostały włączone do formy budownictwa „przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”. Dane o **mieszaniach oraz powierzchni użytkowej przeliczono** zgodnie z nowo obowiązującą metodologią. Dane o **mieszaniach, których budowę rozpoczęto**, ze względu na **brak możliwości dokonania przeliczeń wstecz** zgodnie ze zmienionym zakresem form budownictwa („indywidualne” oraz „na sprzedaż lub wynajem”), dla 2015 r. zaprezentowano według metodologii obowiązującej do 2017 r.

5. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego. Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

6. Informacje o **długości sieci wodociągowej** dotyczą sieci rozdzielczej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów) oraz sieci przesyłowej (magistralnej), tj. przewodów doprowadzających wodę do sieci rozdzielczej. Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych. Dane o długości sieci gazowej dotyczą sieci dystrybucyjnej (bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych) oraz sieci przesyłowej, tj. przewodów doprowadzających gaz do sieci dystrybucyjnej.

7. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci. Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci. Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

8. Informacje o **energii cieplnej** dotyczą budynków mieszkalnych oraz urzędów i instytucji.

## Edukacja i wychowanie

1. **System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą** z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 2230) oraz ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. 2022 poz. 574, z późn. zm.). Od 1 września 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która wprowadziła 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz zlikwidowała gimnazja.

2. Prezentowane dane obejmują:

- 1) placówki wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
  - a) podstawowe,
  - b) gimnazja,
  - c) ponadpodstawowe, w tym policealne;
- 3) uczelnie.

3. **Uczelnie** realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu uczelni:

- 1) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce (w tym studiujący w filiach polskich uczelni za granicą);
- 2) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w filiach polskich uczelni za granicą).

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych uczelni łącznie z filiami.

4. Due to a **methodological change**, since 2018, data regarding the effects of “private construction” realised for sale or rent in order to achieve a profit, have been included into the form of construction “for sale or rent”. Data on **dwellings and useful floor area are recalculated** according to the new methodology. Data on **dwellings started**, due to the fact that backward calculations according to the revised scope of forms of construction (“private” and “for sale or rent”) are not possible, are presented for 2015 according to the methodology valid until 2017.

5. Information on municipal systems and services was compiled using the **kind-of-activity method**, i.e. according to the criterion of the designation of the systems, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity. Data on municipal installations concern operative systems.

6. Information regarding the **length of the water supply and gas supply networks** concerns distribution network (excluding connections leading to residential buildings and other constructions) as well as the transmission (main) network, i.e. conduits providing water to the distribution network and since 2003 – gas. Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e. conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining runoff. Data on the length of the gas supply network concern the distribution network (excluding connections leading to residential and non-residential buildings) and the transmission network, i.e. conduits providing gas to the distribution network.

7. Data regarding the **users of water supply and sewage systems** include the population living in residential buildings connected to a defined system. Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas systems connected to the gas supply system. Data regarding the population connected to the water supply system, sewage system and gas supply system also include the population in collective accommodation facilities.

8. Information on **heating energy** concern residential buildings, public authorities and institutions.

## Education

1. **The education system in Poland functions according to the Act** of 14 December 2016, Law on School Education (consolidated text Journal of Laws 2021 item 1082, as amended), the Act of 7 September 1991 on the Education System (consolidated text Journal of Laws 2022 item 2230) and the Act of 20 July 2018, Law on Higher Education and Sciences (consolidated text Journal of Laws 2022 item 574, as amended). Since 1 September 2017, the new school system has been implemented, introducing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools have been abolished.

2. The presented data include:

- 1) pre-primary establishments;
- 2) schools for children and youth and for adults:
  - a) primary schools,
  - b) lower secondary schools,
  - c) post-primary schools, of which post-secondary schools;
- 3) higher education institutions.

3. **Higher education institutions** provide full-time and part-time programmes of education. Data regarding higher education institutions:

- 1) comprise foreigners studying in Poland (including students at branch campuses of Polish higher education institutions operating abroad);
- 2) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at branch campuses of Polish higher education institutions operating abroad).

Data on students and graduates are given according to the seats of higher education institutions including their branches.

4. Dane o **nauczycielach**, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązkujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp. Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

5. **Studia podyplomowe** – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona w uczelniach lub instytutach, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

6. **Studia doktoranckie** (studia trzeciego stopnia), prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni lub instytut, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia.

7. **Szkoła doktorska** – zorganizowana forma kształcenia doktorantów, prowadzona przez uprawnione uczelnie i instytuty w co najmniej 2 dyscyplinach, funkcjonująca od roku akademickiego 2019/20. Kształcenie przygotowuje do uzyskania stopnia doktora i kończy się złożeniem rozprawy doktorskiej.

#### 8. Dane dotyczące:

1) wychowania przedszkolnego oraz szkół (poza uczelniami) podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;

2) uczelnie – prezentuje się według stanu w dniu 31 grudnia (do roku akademickiego 2017/18 – w dniu 30 listopada), studenci są wykazywani tyle razy, na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą osób, które uzyskały dyplomy ukończenia studiów w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2022 r.

9. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o uczelniach, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Od roku akademickiego 2017/18 dane o uczelniach, z wyjątkiem danych o części uczelni prowadzonych przez kościoły i inne związki wyznaniowe opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki.

## Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

1. **Dane w ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej** – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji; z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Informacje o **pracownikach medycznych** dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych – od 2006 r., aptekach oraz od 2005 r. – domach i zakładach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych. Od 2019 r. dane dotyczące lekarzy, lekarzy dentyistów, pielęgniarek i położnych opracowywane są w oparciu o źródła administracyjne, w tym rejestry:

- posiadających prawo wykonywania zawodu (lekarzy i lekarzy dentyistów, pielęgniarek i położnych),
- płatników składek ZUS,
- podmiotów wykonujących działalność leczniczą,
- praktyk lekarskich,
- praktyk pielęgniarek i położnych.

4. Data regarding **teachers**, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed to implement compulsory educational programmes, i.e. excluding day-room teachers and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc. Data regarding teachers concern full-time and part-time paid employees converted into full-time equivalents.

5. **Non-degree postgraduate programmes** – a level of education open to first cycle degree holders and provided by higher education institutions or institutes, leading to the award of postgraduate qualifications.

6. **Doctoral studies** (third-cycle programmes), conferred by an authorised academic unit of a higher education institution or an institute, leading upon successful completion to the award of a third cycle qualification.

7. **Doctoral school** – an organised form of doctoral education, provided by authorised higher education institutions and institutes in at least 2 disciplines, operating from the 2019/20 academic year. The education prepares students for the doctoral degree and ends upon submitting the doctoral dissertation.

#### 8. Data regarding:

1) pre-primary education and schools (excluding higher education institutions) are given as of the beginning of the school year; data concerning graduates – as of the end of the school year;

2) higher education institutions – are presented as of 31 December (until the 2017/18 academic year – as of 30 November), students are listed as many times as many courses they are enrolled in; data regarding graduates concern persons who obtained higher education diplomas between 1 January and 31 December 2022.

9. The presented information, except for the data on higher education institutions, has been compiled on the basis of the Educational Information System administered by the Ministry of Education and Science. Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, except for the data on some higher schools run by churches and other religious associations, have been compiled on the basis of POL-on, the Integrated System of Information on Science and Higher Education, administered by the Ministry of Education and Science.

## Health care and social welfare

1. **Data concerning health care – unless otherwise stated** – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration; excluding health care in prisons.

2. Information on **medical personnel** concerns persons employed in: units performing health care activity, professional practices since 2006, pharmacies and since 2005 – social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs. Since 2019, data on doctors, dentists, nurses and midwives have been compiled based on administrative sources, including registers:

- of persons authorised to practice the profession (doctors and dentists, nurses and midwives),
- of the social insurance (ZUS) contribution payers,
- of entities performing medical activity,
- of doctors' practices,
- of nurses and midwives' practices.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, bez względu na główne miejsce pracy.

Dane dotyczące farmaceutów, fizjoterapeutów i diagnostów laboratoryjnych opracowywane są na podstawie sprawozdawczości. Dane prezentowane są według głównego miejsca pracy. Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze przekraczającym pełny etat oraz niepełnozatrudnione w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż.

Dane o osobach **posiadających prawo wykonywania zawodu medycznego** podaje się na podstawie centralnych rejestrów osób posiadających prawo wykonywania zawodu medycznego prowadzonych przez naczelne rady samorządów zawodowych lekarzy i lekarzy dentyistów, pielęgniarek i położnych oraz farmaceutów.

3. Dane o **specjalistach** dotyczą lekarzy i lekarzy dentyistów ze specjalizacją II stopnia oraz posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2019 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentyistów (Dz. U. z 2020 r. poz. 1566, z późn. zm.).

4. **Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów** w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych.

5. Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** nie obejmują miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych oraz do 2007 r. miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków. Rodzaje oddziałów w szpitalach ogólnych (tabl. 3(72)) opracowano w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2012 r. (Dz. U. z 2019 r. poz. 173). Dane o łóżkach na oddziałach:

- chirurgicznych obejmują chirurgię ogólną, dziecięcą, szczerkową, urazowo-ortopedyczną, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz oddziały wieloprofilowe zabiegowe;
- zakaźnych obejmują łóżka na oddziałach obserwacyjno-zakaźnych;
- gruźlicy i chorób płuc – łóżka na oddziałach pulmonologicznych.

6. **Lecznictwo uzdrowiskowe** – działalność polegająca na udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej, prowadzona w uzdrowisku przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego albo poza uzdrowiskiem w szpitalach i sanatoriach, znajdujących się w urzędzonych podziemnych wyrobiskach górniczych. Działalność prowadzona jest z wykorzystaniem warunków naturalnych (surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu) oraz zabiegów z zakresu fizjoterapii.

7. Jednostkami systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne są:

- szpitalne oddziały ratunkowe;
- zespoły ratownictwa medycznego, w tym lotnicze zespoły ratownictwa medycznego, z którymi zawarto umowy o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej.

Z systemem współpracują centra urazowe oraz jednostki organizacyjne szpitali wyspecjalizowane w zakresie udzielenia świadczeń zdrowotnych niezbędnych dla ratownictwa medycznego.

8. Dane o **aptekach ogólnodostępnych** nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali. **Punkty apteczne** są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony i są głównie usytuowane na terenach wiejskich.

Data concern persons working directly with a patient, irrespective of the primary workplace.

Data on pharmacists, physiotherapists and laboratory diagnosticians have been compiled based on reports. Data are presented according to the primary workplace. Data concern persons working directly with a patient, i.e. excluding persons whose primary workplace is a higher education institution, central or local government administration unit or the National Health Fund.

Data include persons working full time, overtime or part time in relation to working time defined in regulations mandatory for a given type of work, if this work is their basic job, including trainees.

Data about **persons entitled to practise medical profession** are quoted on the basis of central registries of persons entitled to practise medical profession conducted by supreme councils of the following professional governments: doctors and dentists, nurses and midwives and pharmacists.

3. Data on **medical specialists and dental specialists** concern doctors with grade II specialisation and with specialists title in the respective field of medicine in accordance with the Regulation of the Minister of Health of 29 March 2019 on medical and dental specialists (Journal of Laws 2020 item 1566, as amended).

4. **Consultations provided by doctors and dentists** in the scope of outpatient health care are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided in admission rooms in general hospitals.

5. Data regarding **beds in general hospitals** do not include day-time places in hospital wards and until 2007 – places (beds and incubators) for newborns. Types of wards in general hospitals (table 3(72)), are compiled in accordance with the Regulation of the Minister of Health of 17 May 2012 (Journal of Laws 2019 item 173). Data regarding beds in:

- surgical wards include general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, urology, maxillofacial and multi-profile surgical wards;
- communicable diseases wards include beds in observation communicable diseases wards;
- tubercular and pulmonary wards – beds in pulmonology wards.

6. **Health resort treatment** – activity consisting in providing health care services in the scope of health resort treatment or rehabilitation, conducted by health resort facilities in health resorts or outside the health resort area in hospitals and sanatoriums located in underground mining excavations, using natural conditions (natural materials and healing properties of the climate) and physiotherapy treatment.

7. Units of the State Emergency Medical Services are:

- hospital emergency wards;
- emergency medical teams, including medical air rescue teams with which health care service contracts have been concluded.

Trauma centres and hospital organisational units specializing in providing health services necessary for medical rescue cooperate with the system.

8. **Generally available pharmacies** do not include pharmacies, which operate in the structure and for the needs of hospitals. **Pharmaceutical outlets** are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined and which are mainly in rural areas.

9. Dane o **zachorowaniach** są prezentowane w oparciu o ustawę z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1657, z późn. zm.). Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne obejmują wszystkie przypadki zarejestrowane w województwie.

10. Dane o **opiece nad dziećmi w wieku do lat 3** prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 4 lutego 2011 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 1324, z późn. zm.), na podstawie której opieka może być organizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego albo sprawowana przez dziennego opiekuna lub nianię.

11. Dane dotyczące **wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej** prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447, z późn. zm.). Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie usług asystenta rodziny, udzielającego pomocy rodzinom m.in. w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi i w poszukiwaniu pracy zarobkowej, przez rodzinę wspierającą, placówkę wsparcia dziennego lub w formie poradnictwa specjalistycznego.

12. Dane o **placówkach i świadczeniach pomocy społecznej** prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 2268, z późn. zm.).

## Kultura. Turystyka. Sport

### Kultura

1. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma. **Czytelnicy** (użytkownicy aktywnie wypożyczający) to użytkownicy zarejestrowani, którzy wypożyczyli na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

2. Od 2020 r. do muzeów zaliczane są wyłącznie muzea działające w oparciu o uzgodniony z ministrem właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego statut bądź regulamin, zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach.

3. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych oraz przedsiębiorstwach estradowych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną. W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

4. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna, nośnik cyfrowy). Wśród kin stałych wyróżnia się kina jednosalowe, dwusalowe, minipleksy – posiadające od 3 do 7 sal projekcyjnych i multipleksy – posiadające 8 sal projekcyjnych i więcej.

### Turystyka

1. Termin **turystyka** – zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r. – oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż 1 rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

9. Data regarding **disease incidence** are presented according to Act of 5 December 2008 on the Prevention and Control of Infections and Communicable Diseases in Humans (consolidated text Journal of Laws 2022 item 1657, as amended). Information concerning incidents of infectious diseases includes all cases registered in the voivodship.

10. Data on **care for children up to the age of 3** are presented according to the Act of 4 February 2011 (Journal of Laws 2022 item 1324, as amended), pursuant to which childcare can be organised in the form of nurseries, children's clubs or provided by a day carer or a nanny.

11. Data concerning **family support and foster care** are presented according to the Act of 9 June 2011 on Family Support and Foster Care System (Journal of Laws 2022, item 447, as amended). Family support can also be provided by a family assistant helping families in improving their living conditions, resolution of psychological and social issues and problems with upbringing children and searching for a job, by a supporting family, day-support centre or a specialists guidance.

12. Data concerning **social welfare facilities and social assistance benefits** are presented according to the Act 12 March 2004 on Social Assistance (consolidated text Journal of Laws 2022, item 2268, as amended).

## Culture. Tourism. Sport

### Culture

1. **Books** and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the collection of public libraries. **Library users** (active readers/borrowers) are persons registered in the library who borrowed at least one volume in a reporting year.

2. Since 2020, museums have included only museums operating on the basis of a statute or regulation agreed with the minister responsible for culture and protection of national heritage, pursuant to Art. 6 of the Act of 21 November 1996 on Museums.

3. Information regarding **theatres and music institutions** as well as **entertainment enterprises** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances. Theatres include units, distinguished in term of their legal, organisational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

4. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e. those established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive or magnetic tape or a digital carrier). Indoor cinemas one can distinguish single-screen cinemas, two-screen cinemas, miniplexes – equipped with 3 to 7 screens and multiplexes – equipped with 8 screens and more.

### Tourism

1. **Tourism**, in accordance with the Regulation (EU) No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.



**2. Baza noclegowa turystyki** dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadające 10 lub więcej miejsc noclegowych). W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań kategoryzacyjnych dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi typowe dla hoteli (np. zajazdy, gościnice);
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe).

**3. W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki** nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przysięciowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

**4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi** jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

## Sport

**1. Dane o organizacjach kultury fizycznej** obejmują wybrane organizacje o ogólnokrajowym zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Krajowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe) i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku PZSN „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

**2. W kategoriach:** ćwiczący w organizacjach kultury fizycznej (tabl. 7(89)) oraz ćwiczący, trenerzy i instruktorzy sportowi według dziedziny i rodzaju sportu w klubach sportowych (tabl. 8(90)) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia, bądź prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu. W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

## Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne

### Nauka i technika

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej. Działalność ta obejmuje:

- **badania podstawowe**, tj. oryginalne prace badawcze, eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów, bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne,
- **badania stosowane** (aplikacyjne), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce,
- **prace rozwojowe**, tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

Dane zostały opracowane na podstawie danych jednostek lokalnych. Dane dotyczące podmiotów w tabl. 1(92) opracowano metodą przedsiębiorstw.

**2. Tourist accommodation establishments** include hotels and similar facilities and other facilities (since 2011 with 10 or more bed places).

- hotels and similar facilities, the group "other hotel facilities" covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but provide hotel services (e.g. road houses, inns);
- other facilities, the group "miscellaneous facilities" includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments).

**3. Facilities and places temporarily unavailable** due to expansion, renovation, etc., are not included in data regarding facilities and the number of bed places for tourists.

**4. Occupancy rate of bed places or rooms** is a ratio of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation.

## Sport

**1. Data on physical education organisations** include selected organisations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled "Start", the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of "Rural Sports Clubs") and primarily concern recreational activity, and in the case of the Polish Sports Association for the Disabled "Start" – rehabilitation activity for persons with disabilities.

**2. In the categories:** persons practising sports in physical education organisations (table 7(89)) as well as persons practising sports, coaches and sports instructors according to sports field and kind of sports in sports clubs (table 8(90)) one person may be indicated multiple times if he/she practises or runs classes in several kinds of sport. Persons practising sports are classified either as juniors or seniors, depending on the age; various age groups are applied for individual sports.

## Science and technology. Information society

### Science and technology

Research and experimental development (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is a creative work, conducted in methodical manner, undertaken to increase resources, including the knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge. It includes:

- **basic research**, i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view,
- **applied research**, i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice,
- **experimental development**, i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Data have been compiled on the basis of local units data. Data on entities in table 1(92) were compiled using an enterprise method.

1. Dane z zakresu działalności B+R prezentuje się zgodnie z metodologią stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)**. Prezentowane informacje dotyczące działalności B+R obejmują:

1) **podmioty wyspecjalizowane badawczo**, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych bądź ich bezpośrednie wsparcie; są to:

- a) **instytuty**, do których zalicza się **instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk**, działające na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 1796), **instytuty badawcze**, działające na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 498, z późn. zm.) oraz **instytuty działające w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz**, działającej na podstawie ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 2098),
- b) **uczelnie**, działające zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jednolity Dz. U. 2022 poz. 574, z późn. zm.),
- c) **pozostałe**, tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe” oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące, zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”;

2) **podmioty gospodarcze** (niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”), które obok swojej podstawowej działalności prowadzą lub finansują prace badawczo-rozwojowe.

2. Do **pracujących** w działalności B+R zaliczono:

- 1) **badaczy**, tj. osoby prowadzące badania naukowe oraz ulepszające lub rozwijające koncepcje, teorie, modele, techniki, oprzyrządowanie, oprogramowanie lub metody operacyjne;
- 2) **techników i pracowników równorzędnych**, tj. pracowników, którzy uczestniczą w działalności B+R wykonując zadania naukowe i techniczne związane z zastosowaniem pojęć i metod operacyjnych oraz wykorzystaniem sprzętu badawczego, zazwyczaj pod kierunkiem badaczy;
- 3) **pozostały personel pomocniczy**, do którego należą wykwalifikowani i niewykwalifikowani pracownicy na stanowiskach robotniczych oraz pracownicy administracji, sekretariatów i biur, zaangażowani w projekty B+R lub bezpośrednio związani z takimi projektami.

3. Dane o **personelu B+R** dotyczą osób bezpośrednio zaangażowanych w prace B+R. Dane o **personelu wewnętrznym B+R** obejmują pracujących w działalności B+R, tj. zatrudnionych w danej jednostce na podstawie stosunku pracy lub stosunku służbowego (tj. umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania) oraz pracodawców i pracujących na własny rachunek, agentów pracujących na podstawie umów agencyjnych, osoby wykonujące pracę nakładczą i członków spółdzielni produkcyjnej. Dane te prezentowane są w dwóch ujęciach, tj. w osobach (wykres 3(83), tabl. 3(94)) oraz w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 4(95)).

**Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC)** są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność B+R. Jeden EPC oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność B+R. Osoby niezaliczone do pracujących w danej jednostce, a zaangażowane w jej projekty B+R zaliczane są do **personelu zewnętrznego**.

4. Nakłady na działalność B+R obejmują **nakłady wewnętrzne**, tj. wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez jej własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania. **Nakłady inwestycyjne** na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwałe, łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych.

1. Data on R&D are presented, in accordance with methodology applied by Eurostat, in a breakdown by **Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev. 2)**. The information regarding R&D covers:

1) **dedicated research entities**, i.e. entities whose main (statutory) aim is conducting scientific research and experimental development or its direct support; they include:

- a) **institutes**, including **scientific institutes of the Polish Academy of Sciences**, operating on the basis of the Act of 30 April 2010 on the Polish Academy of Sciences, (consolidated text Journal of Laws 2020, item 1796), research institutes, operating under the Act of 30 April 2010 on Research Institutes, (consolidated text Journal of Laws 2022, item 498, as amended) and **institutes operating within the Łukasiewicz Research Network**, operating under the Act of 21 February 2019 on the Łukasiewicz Research Network (consolidated text Journal of Laws 2020, item 2098),
- b) **higher education institutions**, operating under the Act of 20 July 2018, the Law on Higher Education and Science (consolidated text Journal of Laws 2022, item 574, as amended),
- c) **others**, i.e. other entities classified into PKD 2007 division 72 “Scientific research and development” as well as other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into PKD 2007 division 72 “Scientific research and development”;

2) **economic entities** (not classified into PKD 2007 division 72 “Scientific research and development”) which apart from their main activity perform or fund research and development.

2. **Employed persons in R&D include:**

- 1) **researchers (RSE)**, i.e. persons conducting research and improving or developing concepts, theories, models, techniques, instrumentation, software or operational methods;
- 2) **technicians and equivalent staff**, i.e. persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks involving the application of concepts and operational methods and the use of research equipment, normally under the supervision of researchers;
- 3) **other supporting staff**, including skilled and unskilled craftsmen, as well as administrative, secretarial and clerical staff participating in R&D projects or directly associated with such projects.

3. Data on **R&D personnel** cover personnel directly engaged in R&D. Data on **internal R&D personnel** cover employed persons in R&D, i.e. persons employed in a given entity under employment relationship (i.e. under a contract of employment, election or appointment) as well as employers and self-employed, agents employed under agency contracts, home workers (outwork) and members of agricultural production cooperatives. Data are presented in two approaches, i.e. in persons (chart 3(83), table 3(94)) and in full-time equivalents (table 4(95)).

**Full-time equivalent (FTE)** is a conversion unit used to determine the number of person actually engaged in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D. Persons not employed in a given entity but engaged in its R&D projects are included in **external personnel**.

4. Expenditure on R&D include **intramural expenditure**, i.e. the value of research and development works of a given entity carried out by its own research facilities, regardless of their sources of financing. **Capital R&D expenditure** include expenditure on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in records of fixed assets until completion of the project.

5. W tablicach działu wyodrębniono, zgodnie z klasyfikacją badań naukowych i prac rozwojowych OECD, sześć podstawowych **dziedzin B+R**: nauki przyrodnicze, nauki inżynierskie i techniczne, nauki medyczne i nauki o zdrowiu, nauki rolnicze i weterynaryjne, nauki społeczne oraz nauki humanistyczne i sztuka.

6. **Działalność innowacyjna** obejmuje wszystkie działania o charakterze rozwojowym, finansowym i komercyjnym podejmowane przez przedsiębiorstwo, których zamierzonym celem jest innowacja. Prezentowane w dziale dane obejmują działalność innowacyjną w w przemyśle oraz usługach i dotyczą opracowania oraz wprowadzania na rynek nowych lub ulepszonych produktów (wyrobów, usług), znacznie różniących się od poprzednio oferowanych przez przedsiębiorstwo – **innowacja produktowa**, jak również wprowadzania nowych lub ulepszania procesów biznesowych, które znacząco zmieniają procesy dotychczas stosowane w przedsiębiorstwie – **innowacja w procesach biznesowych**.

7. **Nakłady na działalność innowacyjną** obejmują nakłady na: działalność badawczą i rozwojową (B+R), własny personel pracujący nad innowacjami, materiały oraz usługi obce zakupione w celu realizacji działalności innowacyjnej, nakłady inwestycyjne na środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne (w tym na zakup i rozwój oprogramowania oraz własności intelektualnej) oraz pozostałe przygotowania do wdrożenia innowacji (w tym projektowanie produktu, definiowanie sposobu świadczenia usług, przygotowanie produkcji i dystrybucji dla realizacji innowacji, szkolenie i rozwój zawodowy personelu, marketing).

8. **Produkt nowy lub ulepszony** to wyrób lub usługa, który znacząco różni się od poprzednich produktów przedsiębiorstwa jedną lub wieloma cechami lub parametrami technicznymi. Zmiany te obejmują dodanie nowych lub ulepszenie istniejących funkcji bądź użyteczności. Istotne cechy funkcjonalne obejmują: jakość, parametry techniczne, niezawodność, trwałość, wydajność w użytkowaniu, przystępność, wygodę, użyteczność oraz łatwość obsługi.

9. **Wynalazek podlegający opatentowaniu** – bez względu na dziedzinę techniki – jest to nowe rozwiązanie posiadające poziom wynalazczy, tzn. niewynikające dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki, nadające się do przemysłowego stosowania.

10. **Wzór użytkowy podlegający ochronie** jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

## Spółeczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (ICT), przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

2. Dane o **przedsiębiorstwach** dotyczą podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących 10 osób i więcej, zaliczanych według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) do wybranych sekcji. W 2022 r. w kraju badaniem objęto 20,1 tys. przedsiębiorstw (18,4% ich ogólnej liczby).

3. Sprzedaż prowadzona przez przedsiębiorstwa w ramach **handlu elektronicznego** dotyczy zamówień przyjmowanych za pośrednictwem sklepu internetowego, formularzy elektronicznych na stronie internetowej przedsiębiorstwa, sieci extranet innego przedsiębiorstwa lub wiadomości typu EDI (wiadomości w uzgodnionym formacie, np. EDIFACT, XML, posiadające strukturę umożliwiającą ich automatyczne przetwarzanie). Nie uwzględnia się zamówień przyjmowanych za pośrednictwem zwykłej poczty elektronicznej.

5. In the chapter tables, according to the classification of fields of research and development by OECD, six main **fields of R&D** were listed: natural sciences, engineering and technology, medical and health sciences, agricultural and veterinary sciences, social sciences as well as humanities and the arts.

6. **Innovation activity** includes all developmental, financial and commercial activities undertaken intentionally by the enterprise to result in an innovation. Data presented in the chapter include innovation activity in industry and services and concern the development and introduction into the market of new or improved products (goods, services), that differ significantly from the enterprise's previous products – **product innovation**, as well as introducing new or improving business processes that significantly change the processes currently applied in the enterprise – **business process innovation**.

7. **Expenditure on innovation activity** include expenditures on: R&D, own personnel working on innovations, materials and external services purchased in order to implement innovative activities, outlays on tangible and intangible fixed assets (including acquisition and development of software and intellectual property rights) as well as other preparations for introducing innovations (including product or service design, defining the method of providing services, preparation of production or distribution for the implementation of innovations, training and professional development of staff, marketing).

8. **New or improved product** is a product or service that differs significantly from the enterprise's previous products in one or more features of technical parameters. These changes include adding new or improving existing functions or usability. Important functional features include quality, technical parameters, reliability, durability, efficiency in use, affordability, convenience, usability, and user friendliness.

9. **Patentable invention** – regardless of the field of technology – is any new solution which involves an inventive step, i.e. which for an expert does not obviously result from the state of the art and which is susceptible of industrial application.

10. **Utility model eligible for protection** is a new and useful technical solution affecting the shape, structure or durable assemblage of an object.

## Information society

1. The presented information has been compiled on the basis of the generalised results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technologies) usage, conducted in the European Union according to a harmonised methodology.

2. Data on **enterprises** concern economic entities employing 10 persons or more and included in the selected sections according to the NACE Rev. 2. In 2022, the survey covered 20.1 thousand enterprises countrywide (i.e. 18.4% of the total number of enterprises).

3. Sales conducted by enterprises within the frames of **e-commerce** concern orders received by the enterprise via a webshop, web forms on an enterprise's website, an extranet of another enterprise or via EDI-type messages (which means messages in an agreed format, e.g. EDIFACT, XML, having a structure enabling their automatic processing). Orders received through normal (manually typed) e-mail messages are not taken into account.

## Rolnictwo

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa.

2. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i prowadząca działalność rolniczą. **Gospodarstwo indywidualne** to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

**Gospodarstwa indywidualne** obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej (określonej odpowiednimi progami) skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Ze względu na zmiany w metodologii badań dane w rolnictwie od 2021 r. będą prezentowane bez wyszczególnienia gospodarstw indywidualnych.

3. **Powierzchnia użytków rolnych** obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze i użytków rolnych pozostałych. **Powierzchnia zasiewów** to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, od 2010 r. z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczonych do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych i upraw na przyrzenie uprawianych jako plon główny. Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek nie uwzględniają ich uprawy w ogrodach przydomowych. Dane dotyczące powierzchni upraw warzyw oraz zbiorów podano na podstawie szacunku rzeczoznawców, którzy dokonywali oceny według położenia gruntów.

4. **Globalna produkcja rolnicza** obejmuje **produkcję roślinną i produkcję zwierzęcą**. **Końcowa produkcja rolnicza** stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inventarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika. **Towarowa produkcja rolnicza** stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach. W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

5. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

6. Dane o produkcji **żywca rzeźnego** obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), ubój przemysłowy oraz ubój z przeznaczeniem na sprzedaż i samozaopatrzenie. Produkcja żywca rzeźnego zbilansowana jest importem i eksportem zwierząt żywych.

7. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

8. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

## Agriculture

1. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the PKD 2007 in which they are included. Data – unless otherwise stated – are presented by official residence of the land user.

2. **Agricultural holding** is a single unit, both technically and economically, which has a single management (a holder or manager) and conducts agricultural activity. **Private farm** is an agricultural holding tended by a natural person.

**Private farms** include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant scale (determined by appropriate thresholds) including special branches of agricultural activities.

Due to changes in the survey methodology, data in agriculture starting from 2021 will be presented without specifying individual farms.

3. **Agricultural land area** includes the area of agricultural land in good agricultural condition and other agricultural land. **Sown area** is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, excluding the area of crops classified as permanent crops since 2010, as well as the area of kitchen gardens and crop area intended for ploughing, cultivated as major crops. Data on the area and production of vegetables and strawberries do not include cultivation in kitchen gardens. Data on the area of vegetable cultivation and production are based on the estimates of appraisers who assessed the area according to the location of the land.

4. **Gross agricultural output** includes **crop output and animal output**. **Final agricultural output** is the sum of the following values: market output, self-consumption of own agricultural production, the increase in inventories of plant and animal products and the increase in the value of the livestock population (livestock – breeding and non-breeding herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those own products that were utilised for production purposes, e.g. feed, seeds, manure. **Agricultural market output** is the sum of agricultural product sales in procurement centres and marketplaces. In agricultural output (gross, final and market), the presented data do not include supplementary payments for particular crop areas (including: hop, tobacco, cereals, oilseeds, pulses and plants intended for seeds and feed).

5. The current prices for the year preceding the surveyed year were adopted to calculate agricultural output in constant prices (for marketplace sales – prices received by farmers in marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruit, for which the average prices from two consecutive years are taken, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

6. Data regarding the production of **animals for slaughter** concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), livestock slaughter in slaughterhouses and slaughter intended for sales and own consumption. The production of animals for slaughter is balanced by import and export of live animals.

7. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

8. **Procurement of agricultural products** concerns the quantity and value of agricultural products (crop and animal) purchased by economic entities directly from producers.

9. Prezentowane dane opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

10. Dane za 2010 r. w zakresie użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich, ciągników i zużycia nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych opracowano na podstawie wyników Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca. Natomiast dane za 2020 r. w zakresie użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów i zużycia nawozów mineralnych opracowano na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 1 czerwca.

11. Do wyliczeń wskaźników natężenia przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu, w 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 30 czerwca 2010 r. oraz w 2020 r. i w 2021 r. użytki rolne i powierzchnię zasiewów – na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego według stanu w dniu 1 czerwca 2020 r.

12. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 lipca do 30 czerwca. Dane zebrane w Powszechnym Spisie Rolnym 2020 dotyczą okresu ostatnich 12 miesięcy kończącego się w dniu referencyjnym badania, tj. okresu od 2 czerwca 2019 r. do 1 czerwca 2020 r. włącznie.

## Leśnictwo i łowiectwo

1. **Powierzchnia gruntów leśnych** obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną. Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona) lub przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie). Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub stanowiące rezerwy przyrody lub wchodzące w skład parku narodowego lub wpisane do rejestru zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, itp.

2. **Lesistość** (wskaźnik lesistości) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa, powiatu, gminy.

3. Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego. **Zalesienia** polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

4. **Obwód łowiecki** stanowi obszar gruntów o ciągłej powierzchni, zamkniętej jego granicami, nie mniejszy niż 3 tys. ha, na którego obszarze istnieją warunki do prowadzenia łowiectwa (w szczególnych przypadkach mogą być tworzone obwody łowieckie o mniejszej powierzchni).

## Przemysł i budownictwo

### Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych według PKD 2007 do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”. Ponadto w tabl. 2(117) dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007. Wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług – PKWiU 2015 oraz nomenklaturą PRODPOL.

9. Presented data were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

10. Data for 2010 on land use, sown area, livestock, tractors, consumption of mineral or chemical and lime fertilisers were compiled on the basis of the results of the Agricultural Census as of 30 June. Data for 2020 regarding land use, sown area, tractors and the consumption of mineral fertilisers were prepared on the basis of the National Agricultural Census as of June 1.

11. Intensity ratios were calculated on the basis of – unless otherwise indicated – agricultural land, sown area and livestock as of June; in 2010, on the basis of the National Agricultural Census as of 30 June 2010; in 2020 and 2021, agricultural land and sown area – based on the National Agricultural Census as of 1 June 2020.

12. **Farming years cover** the period from 1 July to 30 June. The data collected in the Agricultural Census 2020 refer to the period of the last 12 months ending on the reference date of the survey, i.e. the period from 2 June 2019 to 1 June 2020, inclusive.

## Forestry and hunting

1. **Forest land** includes area of forest as well as land connected with silviculture. **Forest area** includes land with a homogeneous area of at least 0.10 ha covered with forest vegetation (wooded area), or temporarily devoid of forest vegetation (non-wooded area). These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks, or registered as nature monuments.

**Land associated with forest management** includes land used for the purposes of forest management, such as: buildings and structures, forest division lines, forest roads, forest nurseries, timber stores, etc.

2. **Forest cover** (forest cover indicator) has been calculated as the percentage ratio of the forest area to the total area of voivodship, powiat, gmina.

3. **Renewals** are new tree stands formed in place of removed stands. **Afforestation** consists in establishing woodland crops on the land previously outside forest production (on non-forest land).

4. **Hunting district** is an area of land of at least 3 thousand ha meeting the conditions conditions for hunting (in specific cases hunting districts can cover a smaller area).

## Industry and construction

### Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included in accordance with PKD 2007, in the sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”. Moreover, data in table 2(117) show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind of activity as classified according to PKD 2007. Products are presented according to the Polish Classification of Goods and Services – PKWiU 2015 and PRODPOL nomenclature.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Roczника, ust. 7 na str. 206.

3. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej. Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji, wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych, zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej, wartość produktów w formie rozliczeń w naturze oraz produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych. Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w **cenach bazowych**. Definicję ceny bazowej podano w uwagach ogólnych do Roczника, ust. 10 na str. 206.

4. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość **pracy nakładczej**.

5. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

## Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych według PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Roczника ust. 7 na str. 206.

3. **Produkcja budowlano-montażowa** dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zlecieniowym (tj. na rzecz obcych zlecieniodawców) przez podmioty budowlane.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

5. Informacje o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów):

- w zakresie liczby budynków obejmują tylko budynki nowe, oddane do użytkowania w całości lub jako część pierwsza,
- w zakresie kubatury budynków, jeśli nie zaznaczono inaczej, obejmują zarówno budynki nowe, jak i budynki rozbudowane (tylko w części powstałej w wyniku rozbudowy).

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

## Transport. Gospodarka morska

### Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 grudnia ustalono jako sumę długości budowlanych linii kolejowych normalnotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. Data were compiled using the **enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of goods, compiled using the company method, i.e. according to the actual location of production. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 7 on page 181.

3. **Sold production concerns** the total activity of an economic entity, both industrial and non-industrial production. Sold production of industry includes the value of finished products sold (whether paid or unpaid), semi-finished products and parts of own production, the value of paid work and services rendered, both industrial and non-industrial, agent's flat-rate fee in the case of a contract for services and full fee of the agent in the case of an agency agreement, the value of products in the form of settlements in kind as well as products intended for increasing the value of own fixed assets. Sold production of industry is presented at **basic prices**. The definition of basic price is given in the general notes to the Yearbook, item 10 on page 206.

4. Data concerning production include the value of **outwork**.

5. Data regarding **average employment and average monthly gross wages and salaries** concern hired employees, i.e. persons employed on the basis of a work agreement (labour contract, appointment, promotion, selection or service relation) and include full-time and part-time paid employees, within the country, converted into full-time equivalents.

## Construction

1. Information in the chapter within the scope of construction concerns economic entities included in accordance with PKD 2007 in the section "Construction".

2. Data were compiled using the **enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 7 on page 206.

3. **Construction and assembly production** concerns the activity realised domestically and includes investment, restoration and conservation works as well as temporary construction on building sites realised (for outside clients) by construction entities hiring contingent workforce.

4. The breakdown of construction and assembly production by types of construction objects, as well as the breakdown of completed buildings by type of buildings, was made on the basis of the Polish Classification of Types of Construction (PKOB).

5. Information on **buildings completed** (by all investors):

- in terms of their number, covers only new buildings, completed in full or in the first part,
- in terms of the cubic volume of buildings, unless otherwise indicated, includes both new and expanded buildings (only the part formed as a result of expansion).

6. Data regarding **average employment and average monthly gross wages and salaries** concern hired employees, i.e. persons employed on the basis of a work agreement (labour contract, appointment, promotion, selection or service relation) and include full-time and part-time paid employees, within the country, converted into full-time equivalents.

## Transport. Maritime economy

### Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31 December were established as the sum of the construction length of standard gauge and large gauge railway lines (data concerning the length of these lines is given in terms of standard gauge lines) operating on that day. **The railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. **Drogi publiczne** ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1693, z późn. zm.) na następujące kategorie: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Drogi publiczne ze względu na rodzaj nawierzchni dzielą się na drogi o nawierzchni twardej oraz drogi o nawierzchni gruntowej. Do dróg o nawierzchni twardej zalicza się drogi o nawierzchni twardej ulepszonej (z kostki kamiennej, klinkieru, betonu, z płyt kamiennieo-betonowych, bitumu) oraz drogi o nawierzchni nieulepszonej (o nawierzchni tłuczniowej i brukowej).

3. Informacje o **pojazdach samochodowych i ciągnikach** zarejestrowanych według stanu w dniu 31 grudnia prezentowane są według centralnej ewidencji pojazdów (CEPIK).

4. **Linia autobusowa** jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu. **Długość linii autobusowej** jest to długość trasy w km pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od ilości kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. **Transport samochodowy zarobkowy**, zarówno w zakresie przewozu ładunków, jak i pasażerów, obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą; ponadto w zakresie przewozu pasażerów obejmuje również usługi wykonywane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy.

6. Informacje o **komunikacji miejskiej** dotyczą komunikacji **autobusowej, tramwajowej i trolejbusowej** – łącznie z obsługą ruchu podmiejskiego i międzymiastowego – pozostającego w gestii zakładów komunikacji miejskiej oraz zakładów prywatnych obsługujących niektóre miasta lub określone linie. Dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw Państwowej Komunikacji Autobusowej. Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych i trolejbusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

7. Dane dotyczące **transportu lotniczego** obejmują przewoźników transportu lotniczego rozkładowego (transport pasażerów lub ładunków na stałych trasach i według stałych rozkładów lotów).

8. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

## Gospodarka morską

1. Dane dotyczące **portów morskich** obejmują porty: Gdańsk, Gdynia, Ustka i Władysławowo (od 2001 r.) oraz Sopot, Hel i Krynica Morska (od 2007 r.).

2. **Obroty ładunkowe w portach morskich** jest to łączna ilość masy ładunkowej przemieszczonej przez porty w danym okresie czasu. Prezentowana jest masa brutto, tj. łącznie z opakowaniami, ale z wyłączeniem masy własnej jednostki transportującej (kontenerów i jednostek tocznych). Informacje zawarte w tablicach dotyczą międzynarodowego i krajowego obrotu morskiego (kabotażu). Informacje o obrotach ładunkowych, ruchu pasażerów i statków pochodzą od przedstawicieli statków zawijających do portów morskich i są pozyskiwane za pośrednictwem urzędów morskich – kapitanatów, bosmanatów w zakresie wymaganym Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/42/WE z dnia 6 maja 2009 r. w sprawie sprawozdań statystycznych w odniesieniu do przewozu rzeczy i osób drogą morską (Dz. U. WE L 141 z 6 czerwca 2009 r.). Dane te nie uwzględniają:

2. Due to their function in the road network, **public roads** are divided, under the Act of 21 March 1985 on Public Roads (consolidated text Journal of Laws 2022 item 1693, as amended), into the following categories: national, regional, district and communal roads.

According to the type of surface, public roads are divided into hard-surfaced roads and unsurfaced roads. The hard-surfaced roads include improved hard surface roads (cobble stone, klinker, concrete, stone and concrete slabs, bitumen) and roads with unimproved surface (with macadam and cobbled surface).

3. Information on **road motor vehicles and tractors** registered as of 31 December has been presented according to the Central Vehicle Register (CEPIK).

4. A **bus line** is a permanent road link between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses travelling between these locations on a regular basis according to a defined schedule. The **length of a bus line** is the length of the route in km between the two terminal locations regardless of the number of trips made by buses on that line.

5. **Road transport for hire or reward** with respect to transport of goods as well as transport of passengers includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity; moreover, in regard to transport of passengers includes also services for remuneration carried out by entities with basic economic other than road transport.

6. Information from **urban ground transport** concerns **bus, tram and trolley-bus communication** – including the handling suburban and inter-city service under the responsibility of public and private urban transport enterprises and companies serving some cities and specific lines. Data do not include the activity of the Państwowa Komunikacja Samochodowa. **Transport line** is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles designated with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, tram and trolley-bus lines over which vehicles designated with separate numbers or letters travel.

7. Data concerning **air transport** include carriers of scheduled air transport (the transport of passengers or freight on permanent routes and according to established flight schedules).

8. Data regarding **road traffic accidents** cover events connected with the movement of vehicles on public roads which resulted in death or injury.

## Maritime economy

1. Data concerning **seaports** include the ports: Gdańsk, Gdynia, Ustka and Władysławowo (since 2001) as well as (since 2007) Sopot, Hel and Krynica Morska.

2. **Cargo traffic in seaports** is the total volume of commodity weight moved through ports over a certain period of time. The data are presented in terms of gross weight, i.e. together with the immediate packaging, but excluding the tare weight of freight units (containers and ro-ro units). The data presented in tables concern both international and domestic seaborne traffic (cabotage trade). Information on cargo, passengers and ship traffic is obtained from representatives of ships calling at seaports and provided via maritime offices – harbour boards and boatswain offices, as required under the Directive of the European Parliament and Council 2009/42/EC of 6 May 2009 on statistical returns in respect of carriage of goods and passengers by sea (Journal of the European Communities No. L 141 of 6 June 2009). The following data are excluded:

- statków o pojemności brutto (GT) mniejszej niż 100, jednak w przypadkach uzasadnionych względami statystycznymi (np. duża częstotliwość ruchu lub znaczna waga ładunku transportowanego) są ujmowane w badaniu,
- załadunku bunkru (tj. paliwa dla statków), wykazywany jest tylko wtedy, gdy statki dokonują jego przewozu pomiędzy portami lub z portu do statku zacumowanego na otwartym morzu,
- obrotu wewnątrz krajowego, z wyjątkiem kabotażu, tj. ładunków przewożonych drogą morską pomiędzy polskimi portami morskimi,
- wagi własnej załadowanych i wyładowanych kontenerów i jednostek ro-ro służących do transportu towarów.

3. Dane o ruchu statków w portach morskich obejmują statki transportowe, do których zalicza się również barki morskie oraz statki nie transportowe pełniące funkcje transportowe.

4. Przez międzynarodowy obrót morski rozumie się łączną ilość ładunków będących przedmiotem międzynarodowej wymiany handlowej, przemieszczonych przez port. Są to ładunki wyładowane ze statków (w tym promów) oraz załadowane na statki (w tym promy) zarówno w związku z polskim handlem zagranicznym, jak i tranzytem.

5. Ładunki tranzytowe są to ładunki pochodzące od nadawcy zagranicznego, dowieszone do polskiego portu morskiego i przeznaczone dla odbiorcy zagranicznego. **Tranzyt morsko-ładowy** obejmuje ładunki tranzytowe, które zostały dowieszone do portu drogą morską z przeznaczeniem do dalszego transportu drogą lądową. **Tranzyt lądowo-morski** obejmuje ładunki tranzytowe, które zostały dowieszone do portu drogą lądową z przeznaczeniem do dalszego transportu drogą morską. Dane o obrotach ładunków tranzytowych w portach morskich uzyskiwane są na podstawie informacji przekazywanych przez zarządy morskich portów oraz podmioty gospodarcze dokonujące przeładunku ładunków w portach morskich.

## Handel. Ceny

### Handel wewnętrzny

1. Informacje w dziale dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową lub gastronomiczną. Przez przedsiębiorstwa handlowe rozumie się podmioty gospodarcze, których przeważającym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana według PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o sprzedaży detalicznej obejmują:

- 1) sprzedaż towarów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców;
- 2) sprzedaż towarów handlowych i produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej nie uwzględniono sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych). Dane dotyczące sprzedaży detalicznej prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), wydzielając sprzedaż w placówkach gastronomicznych. W odróżnieniu od grupowań występujących w klasyfikacji COICOP wyodrębnia się „towary nieżywnościowe”. Podziału towarów na żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe oraz towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo.

3. Dane o sprzedaży hurtowej towarów obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agencji, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

4. Podziału sklepów według form organizacyjnych dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

• ships of gross tonnage (GT) less than 100, however when statistically justified (due to a high traffic, or a considerable weight of carried cargo etc.), they are included in the survey,

• bunkering (fuel for ships), reported only when the fuel is carried between seaports or from a port to a ship mooring at the open sea,

• internal domestic traffic, except for cabotage, e.g. goods carried by sea between Polish ports,

• tare weight of laden and discharged containers and ro-ro units used to transport goods.

3. Data on ship traffic through seaports comprise both cargo ships including seaborne barges and non-cargo-carrying ships performing transport activities.

4. International sea traffic is a total amount of international exchange trade cargo moved through the port. The cargo includes cargo unloaded from ships (including ferries) as well as loaded on ships (including ferries) within both Polish foreign trade and transit.

5. Transit cargo is a cargo of foreign shipper, carried to a Polish seaport destined for a foreign consignee. **Sea-to-land transit** includes seaborne transit freight delivered to a port by sea for further transport by land. **Land-sea transit** includes transit freight that reached a seaport by land, to continue its travel by sea. Information on cargo transit traffic at seaports is compiled out of data submitted by seaports' authorities or cargo handling entities operating within the seaports.

## Trade. Prices

### Domestic trade

1. Information in this chapter concerns all entities of the national economy conducting trade or catering activity. **Trade enterprises** are understood as economic entities, the principal activity of which is the sale of commodities, classified in accordance with NACE Rev. 2 in the section "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles".

2. Data concerning retail sales include:

- 1) sale of goods in quantities in quantities indicating purchases for the individual needs of consumers;
- 2) sale of trade commodities and catering production in catering establishments.

The marketplace sales made by salesmen only paying a stall fee (e.g. sales of agricultural products conducted by farmer producers, sales at automobile markets) are not included in the value of retail sales. Data concerning retail sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), separating sales in catering establishments. As opposed to groupings in the COICOP classification "non-foodstuff goods" are presented separately. The division of goods into food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages, tobacco as well as non-foodstuff goods was made by estimation.

3. Data regarding wholesale of commodities include sales from warehouses in which the commodities stored account for the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sales realised on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers), as well as the value of sales realised by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realise the delivery.

4. The division of stores by organisational form was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold.



## Ceny

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług (ok. 1400-1800 w różnych latach). Wskaźniki cen obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego i wydatków na ubezpieczenie na życie) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Europejskiej Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (ECOICOP).

## Finanse przedsiębiorstw

1. **Wyniki finansowe przedsiębiorstw** prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 120, z późn. zm.). Dane prezentowane w dziale dotyczą przedsiębiorstw prowadzących księgi rachunkowe, w których liczba pracujących wynosi 10 osób i więcej. Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie oraz związków zawodowych, organizacji religijnych i politycznych.

2. **Przychody ogółem** obejmują: przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, pozostałe przychody operacyjne (od 2016 r. łącznie z przychodami związanymi ze zdarzeniami losowymi) oraz przychody finansowe.

3. **Koszty ogółem** obejmują: koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia), pozostałe koszty operacyjne (od 2016 r. łącznie ze stratami związanymi ze zdarzeniami losowymi) oraz koszty finansowe.

4. **Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży** produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży, z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. **Wynik finansowy brutto** oblicza się jako różnicę przychodów ogółem i kosztów ogółem – w przypadku nadwyżki kosztów ogółem nad przychodami ogółem wynik finansowy zapisuje się ze znakiem (-), do 2015 r. był korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

6. **Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto** obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanego ulg.

7. **Wynik finansowy netto** (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

8. **Wskaźnik rentowności obrotu** obliczono następująco:

- **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów ogółem,
- **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów ogółem.

9. **Aktywa obrotowe** obejmują zapasy oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje (środki pieniężne i papiery wartościowe), rozliczenia międzyokresowe. Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

## Prices

1. The basis for compiling the **price indices of consumer goods and services** is price observation of representatives of goods and services (about 1400-1800 in various years). Price indices were calculated applying the weight system based on the structure of households' expenditure (excluding own consumption and expenditures on life insurance) on purchasing consumer goods and services, from the year preceding the surveyed year, derived from the household budgets survey. The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual European Consumption by Purpose (ECOICOP).

## Finances of enterprises

1. **Financial results of enterprises** are presented in accordance with the Accounting Act of 29 September 1994 (consolidated text Journal of Laws 2023, item 120, as amended). Data presented in the chapter concern enterprises keeping accounting ledgers, employing 10 and more persons. Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, national investment funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in the agriculture

2. **Total revenues** include: net revenues from sale of products (goods and services), net revenues from sale of goods and materials, other operating revenues (including extraordinary income since 2016) and financial revenues.

3. **Total costs** include: cost of products sold (goods and services), value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices, other costs (since 2016, including extraordinary losses) and financial costs.

4. **Revenues and costs of revenues from the sale of products, goods and materials** affecting the financial result are expressed in actual sales prices including discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. **Gross financial result** is calculated as the difference of total revenues and total costs – in the case of surplus of total costs over total revenues, the financial result is recorded with (-), adjusted by extraordinary result until 2015.

6. **Obligatory encumbrances on gross financial result** include corporate income tax and personal income tax as well as other payments under separate regulations. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obliged to pay after deducting tax allowances.

7. **Net financial result** (profit or loss) is derived after reducing the gross financial result by obligatory encumbrances.

8. **Turnover profitability indicator** was calculated as follows:

- **gross** as the relation of the gross financial result to total revenues,
- **net** as the relation of the net financial result to total revenues.

9. **Current assets** include stocks and short-term receivables, short-term investments (cash equivalents, short-term securities), prepayments and accruals. Receivables from deliveries and services are included in short-term receivables (irrespective of their due date).

**10. Kapitał (fundusz) własny** wykazywany według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki obejmuje: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego. Do 2015 r. obejmował również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne.

**11. Zobowiązania przedsiębiorstw** obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania długoterminowe i krótkoterminowe. Zobowiązania długoterminowe powstałe z innych tytułów niż dostawy i usługi obejmują zobowiązania, których termin płatności w całości lub części przypada powyżej 12 miesięcy po dniu bilansowym. Zobowiązania krótkoterminowe obejmują ogół zobowiązań z tytułu dostaw i usług, a także całość lub tę część pozostałych zobowiązań, które stają się wymagalne w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego.

**12. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw** podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

**10. Equity (fund)** accounted in accordance with the law, the articles of association or the founding deed of the entity, includes: share capital (fund), supplementary capital (fund), revaluation reserve (fund), other capital reserves (funds), undistributed earnings for previous years, net financial result for the financial year and write-off of net profit for the financial year. Until 2015 it also included share capital (fund) not paid up and the entity's shares (stock).

**11. Liabilities of enterprises** include all liabilities, including liabilities from credits and loans. They are divided into long-term liabilities and short-term liabilities. Long-term liabilities other than liabilities from deliveries and services include liabilities which become due fully or partially more than 12 months after the balance sheet date. Short-term liabilities include all liabilities from deliveries and services and all or part of other liabilities due within 12 months after the balance sheet date.

**12. Data concerning finances of enterprises** are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended their activity or were liquidated within the course of the year.

## Finanse publiczne

**1. Finanse publiczne** obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzenie dochodów i przychodów publicznych, wydatkowanie środków publicznych, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego, zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzanie środkami publicznymi, zarządzanie długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej. Podstawę prawną określającą te procesy stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, z późn. zm.) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. poz. 1241, z późn. zm.). W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego również ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 40, z późn. zm.), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1526, z późn. zm.), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 2094, z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 2267, z późn. zm.).

**2. Prezentowane dane** obejmują informacje dotyczące dochodów, wydatków i wyniku budżetów jednostek samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem dotacji celowych z budżetu państwa oraz subwencji ogólnej z budżetu państwa.

**3. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego** są określone w uchwale budżetowej przez właściwe organy stanowiące na rok kalendarzowy (budżetowy), w terminach i na zasadach określonych w ustawach ustrojowych oraz ustawie o finansach publicznych.

Miasto na prawach powiatu realizuje równocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat.

## Public finance

**1. Public finance** include the processes connected with the accumulation and allocation of public funds, and particularly: collecting and accumulating revenue, spending public funds, financing of loan needs of the state budget and of the budgets of local government units, incurring liabilities involving public funds, managing public funds and public debt, as well as settlements with the European Union budget. These processes are regulated by the Act of 27 August 2009 on Public Finance (consolidated text Journal of Laws 2023, item 1270, as amended) and inter-temporal provisions of the Act on Public Finance (Journal of Laws 2009, item 1241, as amended). With respect to the financial management of local government units, the legal basis is additionally provided by the Act of 8 March 1990 on Gmina Local Government, (consolidated text Journal of Laws 2023, item 40, as amended), the Act of 5 June 1998 on Powiat Local Government, (consolidated text Journal of Laws 2023, item 40, as amended), the Act of 5 June 1998 on Voivodship Local Government (consolidated text Journal of Laws 2022, item 2094, as amended) and the Act of 13 November 2003 on the Income of Local Government Units (consolidated text Journal of Laws 2022, item 2267, as amended).

**2. The presented data** include information regarding revenue, expenditure and budgets result of local government units, taking into account the targeted grants from the state budget and general subvention from the state budget.

**3. Revenue and expenditure of the budgets of local government units** are determined in the budgetary law passed by relevant councils for a period of one calendar year (a budgetary year) within the periods and in accordance with the principles set forth in statutory acts and in the Act on Public Finance.

City with powiat status fulfils the tasks of a gmina as well as of a powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received by both the gmina and the powiat) as well as expenditure realized jointly by the gmina and the powiat.

4. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o finansach publicznych, tj. w podziale na działy – określające rodzaj działalności oraz paragrafy – określające rodzaj dochodu, przychodu lub wydatku. Dane opracowano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 513, z późn. zm.).

Prezentowane dane w zakresie wydatków według działów obejmują wszystkie paragrafy wydatkowe zrealizowane w danym dziale.

5. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego zaprezentowano na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Finansów.

## Inwestycje. Środki trwałe

### Inwestycje

1. **Nakłady inwestycyjne** to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji. Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady. Nakłady na środki trwałe to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj.: melioracje wodne, poprawę walorów (ulepszenie) gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadzenia wieloletnie oraz odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji.

**Pozostałe nakłady** to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. **Nakłady inwestycyjne** zaliczono do odpowiednich sekcji PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np.: budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

### Środki trwałe

1. Do **środków trwałych** zalicza się kompletne i nadające się do użytku składniki majątkowe o przewidywanym okresie użytkowania dłuższym niż rok, w tym również: drogi publiczne, ulice i place łącznie z pobocznymi i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 stycznia 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego). Dane o środkach trwałych nie obejmują:

- wartości gruntów, uznanych od 1 stycznia 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529),
- prawa użytkowania wieczystego gruntu, uznanego od 1 stycznia 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 120, z późn. zm.).

4. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are grouped in accordance with the provisions set forth in the Act on Public Finance, i.e. they are grouped into divisions – defining types of activity, and into paragraphs – defining types of revenue, income or expenditure. The data were compiled in accordance with the Regulation of the Minister of Finance of 2 March 2010 on Detailed Classification of Incomes, Expenses, Revenues and Expenditures, and Funds from Foreign Resources (as amended text Journal of Laws 2022 item 513, as amended).

The presented data on expenditure by divisions cover all the paragraphs of expenditure realized in that division

5. Information concerning the budgets of local government units is presented on the basis of reporting by the Ministry of Finance.

## Investments. Fixed assets

### Investments

1. **Investment outlays** are financial or tangible expenditures, aimed at creating new fixed assets or improving (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernisation) existing fixed capital items as well as outlays on so-called initial investment. Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays. Outlays on fixed assets include expenditures on:

- buildings and structures (include buildings and premises as well as civil and water engineering structures), including, construction and assembly works, design-cost-estimate documentations,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, movables and equipment),
- transport equipment,
- others, i.e. irrigation and drainage, land quality improvements, livestock (basic herd), long-term plantings and interest on investment credits and loans for the period of investment implementation.

**Other outlays** are expenditures on so-called initial investment and other costs related to the implementation of the investment. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. **Investment outlays** are included into the appropriate sections of the PKD 2007 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning e.g.: residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

### Fixed assets

1. **Fixed assets** include asset components and other objects completed and ready for usage of estimated useful life exceeding 1 year, including: public roads, streets and squares together with shoulders and foundations, development of land tracts, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land, livestock (basic herd), as well as since 1 January 2002, cooperative ownership right to residential premises and cooperative right to non-residential (business) premises. Data regarding fixed assets do not include:

- the value of land recognised, since 1 January 1991, as fixed assets, in accordance with the Regulation of the Council of Ministers of 12 December 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529),
- the right of perpetual usufruct of land, regarded as fixed assets since 1 January 2002, in accordance with Accounting Act of 29 September 1994 (Journal of Laws 2023 item 120, as amended).

**2. Wartość brutto środków trwałych** jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia). Przez **wartość brutto** środków trwałych w **bieżących cenach ewidencyjnych** według stanu w dniu 31 grudnia należy rozumieć:

- w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
  - przed 1 stycznia 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
  - po 1 stycznia 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia,
- w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 stycznia 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

**Wartość brutto w cenach odtworzenia** została ustalona w wyniku aktualizacji (wyceny) środków trwałych w gospodarce narodowej dokonanej według stanu w dniu 1 stycznia 1995 r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 stycznia 1995 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także aktualizacji wyceny środków trwałych (Dz. U. Nr 7, poz. 34).

**2. Gross value of fixed assets** is the value equal to the outlays incurred on their purchase or manufacturing, without deducting the consumption value (depreciation). The **gross value of fixed assets at current book-keeping prices** is understood, as of 31 December:

- within the scope of fixed assets designated for exploitation:
  - before 1 January 1995 – as the value at replacement prices of September 1994,
  - after 1 January 1995 – as the purchase or manufacturing value at current prices,
- in units that apply International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 January 2005 – also revaluation according to fair value.

The **gross value at replacement prices** was established as a result of the revaluation of fixed assets in the national economy as of 1 January 1995, in accordance with the decisions of the Regulation of the Minister of Finance of 20 January 1995, regarding the depreciation of fixed assets and intangible fixed assets, as well as the revaluation of fixed assets (Journal of Laws No.7, item 34).

## Rachunki regionalne

**1. Rachunki regionalne** opracowano zgodnie z zasadami „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)”, wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26 czerwca 2013, str. 1, z późn. zm.).

**2.** W systemie rachunków regionalnych zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych.

**3. Produkt krajowy brutto (PKB)** przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

**4. Wartość dodana brutto (WDB)** mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim i jest wyrażona w cenach bazowych.

**5. Produkcja globalna** obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

**6. Zużycie pośrednie** obejmuje: wartość zużytych materiałów (łącznie z paliwami) netto (po odjęciu wartości odpadów użytkowych), surowców (łącznie z opakowaniami), energii, gazów technicznych, usług obcych (obróbka obca, usługi transportowe, najem sprzętu, usługi telekomunikacyjne i obliczeniowe, prowizje płacone za usługi bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM), koszty podróży służbowych (bez diet) oraz inne koszty (np. koszty reklamy, reprezentacji, dzierżawy i najmu, koszty biletów służbowych, koszty ryczałtów za używanie własnych pojazdów do celów służbowych, opłaty na rzecz organu nadzoru nad rynkiem finansowym, opłaty giełdowe i opłaty z tytułu uczestnictwa w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych). W zużyciu pośrednim uwzględnia się alokację produkcji banku centralnego oraz produkcji globalnej krajowych zakładów ubezpieczeń oraz oddziałów zagranicznych firm ubezpieczeniowych działających w Polsce. Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

## Regional accounts

**1. Regional accounts** were compiled according to the principles of “The European System of Accounts 2010 (ESA 2010)” introduced by Regulation (EU) No 549/2013 of the European Parliament and of the Council of 21 May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26 June 2013, p.1, as amended).

**2.** The following accounts are compiled in the regional accounts system: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector.

**3. Gross domestic product (GDP)** presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the gross value added generated by all domestic institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

Current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices in the calculations of gross domestic product volume indices.

**4. Gross value added (GVA)** measures the newly generated value as a result of the production activity of domestic institutional units. Gross value added is the difference between output and intermediate consumption and it is presented at basic prices.

**5. Output** includes the value of goods and services produced by all domestic institutional units. Output is valued at basic prices or according to the production costs.

**6. Intermediate consumption** includes the: value of consumed materials (including fuels) in net terms (after subtracting the value of recyclable wastes), raw materials (including packaging), energy, technological gases, outside services (outside processing, transport services, equipment rental, telecommunication and accounting services, commissions paid for banking services), financial intermediation services indirectly measured (FISIM), costs of business trips (excluding travelling allowances) as well as other costs (e.g. advertising, representation, rental and leasing costs, ticket costs for official business, costs of lump-sum payments for using personal vehicles for official business, fees payable to the financial market supervisory authority, stock exchange payments as well as payments from participating in the National Depository for Securities). Intermediate consumption also includes allocation of central bank output and domestic insurance companies output as well as output of foreign insurance units operating in Poland. Intermediate consumption is valued at purchaser’s prices.

7. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**, to jest łącznie z wartością produktów wytworzonych przez jedną jednostkę lokalną i przeznaczonych do dalszego przetworzenia w innych jednostkach lokalnych tej samej jednostki instytucjonalnej.

8. **Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych** składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności.

9. **Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych** powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniądze, pozostałe świadczenia z ubezpieczeń społecznych, świadczenia z pomocy społecznej pieniądze) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

10. Grupowanie danych z rachunków regionalnych w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. zgodnie z siedzibą i podstawowym rodzajem działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

11. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego **sektora instytucjonalnego** są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

- 1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe) oraz jednostki niekomercyjne spełniające kryteria ESA 2010 w zakresie klasyfikacji do sektora przedsiębiorstw niefinansowych;
- 2) sektor instytucji finansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym i pomocniczą działalnością finansową, z wyłączeniem Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, podmioty zajmujące się ubezpieczeniami oraz jednostki niekomercyjne spełniające kryteria ESA 2010 w zakresie klasyfikacji do sektora instytucji finansowych;
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami nierynkowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospoleczne, finansowane z obowiązkowych płatności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednostki, których podstawową działalnością jest redystrybucja dochodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z metodologią ESA 2010 spełniają kryteria zaliczenia do sektora instytucji rządowych i samorządowych;
- 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł;
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

7. The system of regional accounts adopts the principle of recording output as well as intermediate consumption including **internal turnover**, i.e. together with value of products produced by one local unit and intended for further processing in other local units of the same institutional unit.

8. **Gross primary income in the households sector** is comprised of gross operating surplus jointly with gross mixed income, income from hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by contributions to the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income.

9. **Gross disposable income in the households sector** is obtained as a result of correcting gross primary income by current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits other than social transfers in kind (social security benefits in cash, other social insurance benefits, social assistance benefits in cash) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodships.

10. Grouping regional accounts data according to kind of activity of the Polish Classification of Activities (PKD 2007) was accomplished applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. in accordance with the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

11. Criteria for classifying a given unit of the national economy into specific **institutional sector** are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

- 1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services) as well as non-profit units that meet the ESA 2010 classification criteria to non-financial corporations sector;
- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial intermediation and auxiliary financial activity, excluding the Bank Guarantee Fund, entities engaged in insurance activity as well as non-profit units that meet the ESA 2010 classification criteria to financial corporations sector;
- 3) general government sector, which includes institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging to other sectors, and institutional units principally engaged in the redistribution of national income and wealth as well as units which are controlled by the sector and accordingly to the ESA 2010 methodology meet criteria for including in the general government sector;
- 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working on own-account outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources;
- 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organisations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organisations.

12. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek szarej gospodarki oraz działalności nielegalnej. **Szara gospodarka** obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej.

W ramach **działalności nielegalnej** ujęto szacunki dotyczące produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów i alkoholu, a także działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług seksualnych przez inne osoby.

13. Dane z rachunków regionalnych będą podlegały rewizji, w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych, zgodnie z zasadami Zharmonizowanej Europejskiej Polityki Rewizji (HERP), rekomendowanej przez Komisję Europejską wszystkim krajom Unii Europejskiej.

14. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Zeszyt metodologiczny Produkt krajowy brutto i jego elementy w ujęciu regionalnym” dostępnej na stronie Główny Urząd Statystyczny/Obszary tematyczne/Rachunki narodowe/Rachunki regionalne/Zeszyt metodologiczny Produkt krajowy brutto i jego elementy w ujęciu regionalnym.

12. The estimation of hidden economy and illegal activities is included in regional accounts. **Hidden economy** covers the legal concealed production estimated for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work, primarily within the service activity.

**Illegal activities** include estimations concerning production and trafficking in narcotics and smuggling of cigarettes and alcohol as well as activity of persons deriving profits from exploiting sexual services.

13. Regional accounts data will be subject to review due to revision in annual national accounts, in accordance with the principles of the Harmonized European Revision Policy (HERP), recommended by the European Commission to all countries of the European Union.

14. Information concerning regional accounts is included in the publication "Methodological report. Gross domestic product and its elements in the regional breakdown" available on website Statistics Poland/Topics/National accounts/Regional accounts/Methodological report. Gross domestic product and its elements in the regional breakdown.

## Podmioty gospodarki narodowej

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 773) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 r. (Dz. U. poz. 2009, z późn. zm.) w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń (Dz. U. poz. 2009, z późn. zm.). Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych. Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników, oraz – w przypadku pozostałych podmiotów – na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązku. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON. Od 2014 liczba podmiotów w podziale według sektorów własności i sekcji może wystąpić bez jednostek, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

## Entities of the national economy

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of Statistics Poland. The rules for running the register are defined by the Act of 29 June 1995 on Official Statistics (Journal of Laws 2023 item 773) and the provisions of the Regulation of the Council of Ministers of 30 November 2015 (Journal of Laws item 2023 item 964, as amended) on the mode and methodology of running and updating the National Business Register, templates for application, questionnaires and certificates. The basic function of the REGON register is the identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning unique identification numbers to them. The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register, and – for the remaining entities – on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above mentioned obligation. In addition, since 2011, the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population (PESEL) on the deaths of natural persons, which were registered in the REGON. Since 2014, the number of entities according to ownership sectors and sections can be given without units for which the information on the kind of ownership is not provided in the REGON register.